

XXVII.
VÝCHODOSLOVENSKÝ
TÁBOR OCHRANCOV PRÍRODY

s medzinárodnou účasťou

Zborník odborných výsledkov

Skopólia kranská

VYŠNÁ PISANÁ
na lúke "Pid dubinami"

26. júl - 2. august
2003

Prípravný výbor XXVII. VS TOP

ďakuje všetkým organizáciám, zložkám a jednotlivcom, ktorí pomáhali pri príprave XXVII. Východoslovenského TOP – Vyšná Pisaná 2003, prispeli finančne, materiálne alebo inak k jeho úspešnému priebehu.

Pod'akovanie patrí týmto inštitúciám:

Krajský úrad v Prešove, odbor ŽP
Krajský úrad v Košiciach, odbor ŽP
Okresný úrad vo Svidníku, odbor ŽP
ŠOP SR správa CHKO Východné Karpaty
ŠOP SR RS OPaK Prešov
SZOPK ZO č.1, Humenné
SZOPK ZO Trebišov
AGRO-EKO SLUŽBY s.r.o., Bukovce
Pozemkové spoločenstvo „DALNIK“ Vyšná Pisaná
NYLSTAR a.s., Humenné
EKOLOGICKÉ SLUŽBY, s.r.o. Strážske
VENAS s.r.o., Trebišov
ENERGETIKA, s.r.o. Strážske
ZINCHEM, a.s., Strážske
ABCOM s.r.o., Košice
AQUING s.r.o., Košice
MEGA TRADE s.r.o., Trebišov
Papierne Slavošovce a.s.
SUHRA, potraviny Humenné a ďalším...

Vydal : Krajský úrad v Prešove z podkladov autorov:

*RNDr. Miroslav Fulín, Phd., RNDr. Eva Sitášová, Phd,
Ing. Ignác Richter, Ing. Ján Čurlík, Mgr. Robert Hriž,
Ing. Jozef Novák, Mgr. Rudolf Amrien, Ing. Ján Terray,
Ing. Jiří Haleš, Ing. Milan Kidala, RNDr. Lubomír Panigaj,
František Furdan, Ing. Martin Dubás, Gabriela Kudlová*

Príležitostná publikácia : bez jazykovej úpravy

Zostavil, grafická a textová úprava: RNDr. Eva Konečná, Ing. Ján Čurlík

Tlač : ZINCHEM, a.s. Strážske, november 2003

Náklad : 100 ks

OBSAH

Čurlík: Stručné zhodnotenie XXVII. VS TOP	3
Dubás: Krajina Vyšnej Pisanej a jej okolia	5
Kidala: Hodnotiaca správa z výsledkov práce lesníckej sekcie	11
Sitášová, Terray: Poznámky k botanickým pomerom z západnej časti CHKO Východné Karpaty	14
Sitášová, Terray: Mapovanie výskytu nepôvodných, invázných a expanzívnych cievnatých rastlín v západnej časti CHKO Východné Karpaty	33
Sitášová, Terray: Poznámky k výskytu pozoruhodných drevín v západnej časti CHKO Východné Karpaty	37
Amrein: Geologická sekcia na XXVII. VS TOP	38
Haleš: Zpráva o výsledcích herpetologických průzkumů	51
Fulín: Hniezdenie bociana bieleho (<i>Ciconia ciconia</i>) v okrese Svidník	56
Panigaj, Richter: Poznámky k faune motýľov (<i>Lepidoptera</i>) v západnej Časti CHKO Východné Karpaty	67
Panigaj: K výskytu niektorých zaujímavých druhov bezstavovcov (<i>Evertebrata</i>)	81
Hriž: Z činnosti historickej sekcie	86
Novák: Správa o činnosti rezbárskej sekcie	92
Kudlová: Práca detskej sekcie	94
Odborná náplň XXVII. VS TOP	95

Stručné zhodnotenie XXVII. Východoslovenského tábora ochrancov prírody konaného v dňoch 26.07.2003 - 02.08.2003 v katastri obce Vyšná Pisaná, na lúke „, Pid dubinami“, okres Svidník.

Tábora sa zúčastnilo 287 ochrancov prírody, vrátane detí a hostí. Prezentovaných bolo 109 stanov. Účastníci pochádzali zo Slovenska, Česka a Poľska. Najmladším účastníkom bol 8 mesačný Matej Hajduk - junior z Košíc, najstarším 92 ročný František Dubovský zo Žiliny.

Slávnostné otvorenie tábora sa uskutočnilo v sobotu 26.07.2003 o 18 hod na lúke Pid dubinami, za účasti zástupcov štátnej správy, zástupcov Chránenej krajinej oblasti (CHKO) Východné Karpaty, zástupcov obecného úradu, urbariátu, sponzorov a zástupcov Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny (SZOPaK).

Po nedeľnej návšteve Biescadskeho národného parku v Poľsku, (kde sme videli oveľa lepšiu starostlivosť o Národný park), sa účastníci tábora od pondelka do piatku rozdelili do 12 odborných sekcií. Ich cieľom bolo inventarizovať časť pričleneného územia 7 obcí k CHKO Východné Karpaty.

V katastri obce Vyšná Pisaná bola identifikovaná cca 300 ročná lipa s obvodom cca 5 m, ďalej cca 250 ročný jaseň s výškou cca 35 m a obvodom cca 460 cm a mnoho cez 200 ročných javorov. Botanická sekcia identifikovala cez 380 druhov rastlín, najviac tu boli zmapované prasličky a Skopólia kranská. Entomologická sekcia identifikovala cez 50 druhov motýľov, prvýkrát bol zistený obalovač a nájdený vzácny druh Fúzača zavalitého. Dobré sa darilo aj mykologickej sekcii, identifikovaných bolo cez 125 druhov húb, také najvzácnejšie boli Hríb privesnatý a Hríb senný, najviac bolo Kozákov hrabových. Herpetologická sekcia potvrdila výskyt Salamandry škvrnitej, Jašterice obyčajnej, Skokana oskopiského a ďalších druhov, užovka hladká potvrdená nebola. Geologická sekcia potvrdila výskyt pieskovca a slieňovca. Ornitologická mapovala výskyt a

pohyb vtákov v katastri obce, zistené boli Trasochvost horský, Slávik červienká, Ďateľ veľký a mnoho ďalších. Historická sekcia najviac priťahla ľudí k udalostiam, ktoré sa odohrali počas 2. svetovej vojny, najmä v oblasti Údolia smrtí. Aj počas TOP-u sa nachádzali zvyšky vojenskej výzbroje z čias vojny. Podstatnú účasť mládeže zaujala sekcia praktickej ochrany prírody, najmä čistenie studničiek, miestneho potoka a urbárskeho priestoru. Rezbárska sekcia pod vedením majstra husliara učila mládež vyrezávať varešky, lyžice a ďalšie drevené výrobky. O detí rodičov, ktorí pracovali v teréne sa starala detská sekcia, a to výchovou k ochrane prírody, rôznymi hrami a súťažami.

Na besede so zástupcami štátnej správy sa diskutovalo o zaradení plochy na ochranu jedincových stromov, o zarybnení miestneho potoka, o sceľovaní drobných pozemkov, o stave krajiny, že sa les blíži k poľným cestám čo súvisí so zarastaním voľných plôch a o projektoch prihraničnej spolupráce.

Toto je hrubé hodnotenie XXVII. VS Tábora ochrancov prírody, konkrétnejšie bude v jednotlivých príspevkoch vedúcich jednotlivých sekcií.

XXVIII. Východoslovenský Tábor ochrancov prírody sa plánuje v Košickom kraji, v katastri obce Úhorná, v okrese Gelnica. Týmto chcem pozvať milovníkov a ochrancov prírody na uvedenú akciu.

Humenné, 05.08.2003

Ing. Ján Čurlík
spoluorganizátor TOP-u

KRAJINA VYŠNEJ PISANEJ A JEJ OKOLIA

Ing. Martin Dubás

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Správa CHKO
Východné Karpaty, Lipová 19, 066 01 Humenné
(t.č. 057 / 775 3632)

I. Súčasná krajinná štruktúra (SKŠ)

SKŠ vyjadruje súčasný, aktuálny stav druhotnej krajinej štruktúry (DKŠ), ktorá je všeobecnejším pojmom, spravidla v časovom horizonte +/- 5 rokov vo vzťahu k súčasnosti, s veľkým a významným vplyvom človeka na jej súčasné usporiadanie. DKŠ predstavuje štruktúru krajinného povrchu, krajinej pokrývky.

Územie, ktoré bolo zahrnuté do rozsahu náučných trás na TOP Vyšná Písaná (k. ú. obcí Vyšná Písaná, Nižná Písaná, Dlhoňa, Havranec, Krajná Porúbka, Medvedie, Šarbov), ako aj katastrálne územie ďalších obcí, ktoré sú zahrnuté do územia CHKO Východné Karpaty (Vápeník, Kečkovce), v ktorých bola študovaná krajinná štruktúra v rámci odbornej pracovnej činnosti ŠOP SR S CHKO Východné Karpaty, zaradujeme podľa prevažujúceho spôsobu využitia do lesného a lúčno - pasienkového krajinného typu. Sídlny krajinný typ predstavujú intravilány obcí.

Krajinná pokrývka je v tomto prípade zastúpená lesnými a poloprirodnými areálmi, poľnohospodárskymi areálmi a mokraďami.

Podľa relatívnej výškovej členitosti (typ reliéfu, členitosť reliéfu) môžeme predmetné územie zaradiť do nižšej a vyššej hornatiny (hornatinová krajina), ktorá je charakteristická väčšou energiou reliéfu, rôznymi formami erózie a mierne chladnou až chladnou klímou.

Prvky súčasnej krajinnej štruktúry, ktoré sú zastúpené v predmetnom záujmovom území :

A. Lesy

Pokrývajú jednoznačne väčšinu záujmového územia (80 - 90 %) a z dôvodu, že na TOP pracovala samostatná lesnícka sekcia, nebude táto kategória v tomto bode rozpracovaná.

B. Nelesná stromová a krovinná vegetácia (NSKV)

Líniová NSKV je zastúpená prevažne ako sprievodná vegetácia vodných tokov brehovými porastami (hydrické biokoridory) a na poľnohospodárskych plochách (terestrické biokoridory) sekundárnymi sukcesnými štádiami, ktoré nachádzajú svoje miesto v SKŠ, z dôvodu ich nepravidelného obhospodarovania alebo úplného nevyužívania týchto lokalít. Tvoria okolia poľných ciest, hraničnú zeleň na hrebeňových partiách lúk a pasienkov a pod.. Tieto lokálne biokoridory sú dôležitým ale zatiaľ stále málo zastúpeným prvkom v SKŠ záujmového územia.

Plošná NSKV (miestne biocentrá) sa nachádza prevažne v priestoroch nevyužívaných pasienkov, na okrajoch lesných porastov a v okolí obcí. Prepojenie týchto plošných a líniových NSKV je možné v záujmovom území hodnotiť ako nedostatočné, bez vytvárania ucelenej migračnej siete v rámci jednotlivých ekosystémov.

C. Trvalé trávne porasty (TTP)

Podľa spôsobu využívania ich môžeme v záujmovom území rozdeliť na lúky a pasienky. Prvé z nich a to lúky na prvý pohľad zaujmú tým, že sú aj v súčasnosti, v dobe tzv. útlmu poľnohospodárskej výroby, využívané, kosené v plnom rozsahu, čo je podľa všetkého dôsledok rozsiahlejšieho domáceho chovu hospodárskych zvierat v rámci jednotlivých obcí.

Práve toto pravidelné kosenie lúk bráni ich postupnej sukcesii stromovou a krovinnou vegetáciou a vytvára významný krajnotvorný prvok v záujmovom území a tým aj podmienky pre možný rozvoj agroturistiky v budúcom období (Vápeník, Šarbov, Krajná Porúbka, Vyšná Pisaná).

Pasienky sú práve opakom lúk a lúčnych spoločenstiev a to v tom, že na týchto lokalitách dochádza k postupnému rozširovaniu okraja lesa krovinovou a stromovou vegetáciou, ako aj rôznymi ruderalnými druhmi rastlín. Lokality bývalých voľných ustajnení hospodárskych zvierat sú zarastené rozsiahlymi porastami žihľavy dvojdomej a inými druhmi burín viazanými na pôdu bohatú na dusík.

Samostatnou skupinou v rámci tejto kategórie môžu byť horské resp. lesné lúky. Dominantou je lúka medzi obcami Vyšná Pisaná a Medvedie (súčasť turistického chodníka - červená značka), ktorú môžeme vyhodnotiť ako významný krajnotvorný prvok predmetného záujmového územia.

D. Poľnohospodárska pôda

Limitujúcim činiteľom pre výskyt a následné využívanie ornej pôdy v záujmovom území sú reliéf krajiny, nadmorská výška a klimatické podmienky, ktoré vytláčajú prípadnú veľkovýrobu a poskytujú podmienky pre súkromne hospodáriacich roľníkov. Tieto obhospodarované políčka sa nachádzajú v blízkom okolí intravilánov obcí a limitujúcim faktorom ich rozširovania a využívania je aj početne nízke osídlenie týchto obcí a vysoká veková štruktúra obyvateľstva.

E. Intravilány obcí

Intravilány obcí na prvý pohľad zaujmú svojou upravenosťou a úhladnosťou. Charakterizujú ich vykosené priestranstvá a priečelia domov, minimum domového odpadu a TKO v korytách vodných tokov, ako aj v okolí obcí.

Dominantami z krajinárskeho hľadiska sú stavby náboženského charakteru východného obradu, ktorými sú drevené

kostolíky (cerkvi) grekokatolíckeho a pravoslávneho vierovyznania, ako súčasť historickej krajinnej štruktúry (HKŠ), ktorá je integrovanou súčasťou každej DKŠ alebo aktuálnej SKŠ a pomáha definovať časovú štruktúru krajiny.

Negatívom sú panelové regulácie vodných tokov (Medvedie, Krajná Porúbka a pod.), ktoré ako pozostatky socialistického prístupu k ochrane a tvorbe životného prostredia budú i naďalej „hyzdiť“ tento prekrásny kraj a nekontrolovateľne odvádzať tak potrebnú vodu z územia, ako aj hromadné rozširovanie invázných druhov rastlín hlavne druhu *Rudbeckia strapatá* (Krajná Porúbka, Šarbov).

F. Vodné toky a vodné plochy

Vodné toky majú svoj typický charakter pre flyšové územie. Rozsiahla erózia brehov, postupné unášanie nivelety tokov a ich zarezávanie sa do územia, rýchly odtok vody z územia a vysychanie korýt v letnom období. Týmto podmienkam sa prispôsobuje aj fauna v týchto tokoch, ktorú z ichtyologického hľadiska môžeme hodnotiť ako chudobnejšiu. Bohatý výskyt rakov súčasne podmieňuje aj dostatočný potenciál vydry riečnej, ktorej pobytové znaky boli charakteristické a početné hlavne pod premosteniami tokov.

Hlavnými tokmi sú Kapišovka, ktorá pramení nad obcou Vyšná Pisaná a Hrišov potok prameniaci nad obcou Šarbov. Vodný tok Mazgalica je dominantným krajinnotvorným prvkom rovnomennej doliny nad obcou Dlhoňa. Práve v jeho povodí došlo k vytvoreniu plošne väčších mokradí, ktoré určite poskytujú dostatok zaujímavého botanického a zoologického materiálu pri poznávaní tohoto nepreskúmaného územia.

Prírodný charakter tokov bez regulačných zásahov v rámci intravilánov obcí dopĺňa chudobný brehový porast (na niektorých úsekoch úplne absentuje), čo spôsobuje nekontrolovateľné rozširovanie ich korýt na úkor pobrežných pozemkov a ciest.

Zaujímavosťou je retenčná prehrádzka nad obcou Medvedie, na vodnom toku pritekajúcom od obce Šarbov.

Z krajinárskeho hľadiska ju môžeme zahrnúť ako súčasť HKŠ, ktorá v minulosti slúžila na zachytávanie splavenín a na retenciu vody v období zvýšených stavov. V súčasnosti sa na nanosených materiáloch vytvoril samostatný a funkčný biotop stromovej vegetácie, ktorý bol sukcesne zanesený z existujúceho brehového porastu a poskytuje vhodné hniezdne lokality pre vtáky viažuce sa na tieto druhy biotopov. Z vodohospodárskeho hľadiska sa predmetné vodohospodárske dielo zdá ako nefunkčné, ale dočasne stabilizujúce niveletu toku Hrišov potok nad obcou Medvedie.

Jediná umelá vodná plocha (vodohospodárske dielo) sa nachádza nad obcou Havranec a podľa všetkého bola v minulosti vybudovaná ako požiarna nádrž. V súčasnosti slúži pre potreby miestnych rybárov a svojou plochou je v rámci záujmového územia zanedbateľná.

II. Záver (zhodnotenie predmetného záujmového územia)

Krajina Vyšnej Pisanej a jej okolia ponúka v súčasnej dobe vynikajúce podmienky pre rozvoj agroturistiky, pešej turistiky a cykloturistiky. Otvorené scenérie, hlboké lesy, dostatok vzácnej flóry a fauny, v podstate neprebádané a zachované (pôvodné) ekosystémy, kvalitne vyznačené turistické chodníky a upravené intravilány, môžu byť do budúcnosti lákadlom pre tých, ktorí nachádzajú záľubu v tomto druhu odpočinku.

Práve vysoká nezamestnanosť v regióne by mala byť podnetom pre vypracovanie projektov, ktoré by pomohli rozvoju zatiaľ „neznámej“ agroturistiky a priniesli pre tento kraj zaujímavé možnosti ďalšieho rozvoja. Zabezpečenie vypásania dnes postupne zarastajúcich pasienkov vhodnými druhmi hospodárskych zvierat (napr. ovce, kozy) by doplnilo celkový vzhľad krajiny hneď o niekoľko významných krajinotvorných prvkov.

Veľmi dôležitým a v súčasnej dobe aj prioritným aspektom je v tomto záujmovom území vodné hospodárstvo. Odtok vody z

územia je natoľko veľký, že patričné vodohospodárske opatrenia na jej zadržanie v korytách tokov na seba nedajú dlho čakať. Suché letá v minulých rokoch, ako aj v tomto roku, spôsobujú, že stav hladín v miestnych tokoch je kritický, čo sa prejavuje aj u podzemných vôd v obecných studniach.

Zadržanie vody v korytách tokov, vybudovanie vodných plôch (rybníky, nádrže, retenčné prehrádzky a pod.) budú pozitívom nielen pre samotné územie, ale aj pre tam žijúcich ľudí z hľadiska odpočinku a možnej rekreácie alebo potencionálneho rybárskeho využitia.

Oživenie tokov vo väčšom rozsahu z hľadiska ichtyologického bez patričných vodohospodárskych zásahov (stabilizácia nivelety, vytvorenie retenčných priestorov, zdrsnenie dna kamennou rozprestierkou, vytvorenie a vybudovanie možných úkrytov, stabilizácia brehových porastov s ich súvislým zapojením po oboch brehoch tokov a pod.), samozrejme s využitím prírodných materiálov a bez použitia betónových prvkov, bude podľa všetkého zbytočným plytvaním dnes tak nedostupných finančných prostriedkov.

Dá sa povedať, že rozvoj regiónu z krajinárskeho hľadiska je v rukách miestnych samospráv. Citlivým prístupom, ktorý by jednoznačne nenarúšal dnes fungujúce a stabilné ekologické kritéria, sa dá napomôcť rozvoju predmetného záujmového územia v prospech miestneho obyvateľstva, ako aj samotnej krajiny v okolí obce Vyšná Písaná a jej blízkych susedov.

Záverom si dovoľím vysloviť poďakovanie organizátorom TOP Vyšná Písaná za odbornú spoluprácu a pomoc pri poznávaní nového územia pričleneného do CHKO Východné Karpaty vyhláškou MŽP SR č. 530/2001 Z. z. o Chránenej krajinej oblasti Východné Karpaty.

HODNOTIACA SPRÁVA Z VÝSLEDKOV PRÁCE LESNÍCKEJ SEKCIE

Ing. Milan Kidala

Charakteristika lesných ekosystémov a ich ochrana

Lesnícka sekcia TOP pracovala v k. ú. Vyšnej Pisanej, Dlhone a Šarbova na LHC Kapišova a Krajná Poľana samostatne a spoločne s botanicou sekciou.

V uvedenom území sa nachádzajú zväčša lesy hospodárske v menšej miere lesy osobitného určenia a okrajovo lesy ochranné v 2. stupni ochrany podľa § 13 zák. NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v CHKO V. Karpaty od 3. po 5. lesný vegetačný stupeň.

Čo sa týka členenia podľa edaficko - trofických podmienok dominantný je rad B - živný, potom rad C - nitrofilný alebo javorový, okrajovo je zastúpený aj rad A - kyslý.

Gro lesov leží v 4. (bukovom) lesnom veg. stupni. Ide prevažne o vlhké a živné bučiny s významným zastúpením cenných listnáčov, ako sú jaseň, javor, brest a lipa. Najväčšie zastúpenie má skupina lesných typov Fagetum - typicum s lesným typom Ostricovo - kostravová typická bučina, Živná typická bučina, Nitrofilna typická bučina a Marinková typická bučina. V k. ú. Dlhoňa a V.Pisaná sa nachádza aj Mesačnicovo - bažanková lipová bučina (Fagetum - tiliosum) s významnými jedincami líp. Svieže bučiny sú zastúpené Ostricovou bučinou vst (Fagetum - pauper), Kostravovou typickou bučinou a Zubačkovou bučinou (Fagetum typicum).

Tretí lesný vegetačný stupeň (dubovo bukový), len s vtrúsenou prítomnosťou duba, je zastúpený Zubačkovou bučinou a Zavlhčenou dubovou bučinou (Fagetum - pauper a Querceto - Fagetum).

Najmä pozdĺž hranice s Poľskou republikou, kde sa prejavujú extrémny vplyv klímy, čo je už 5. lesný vegetačný stupeň (jedľovo bukový), sa nachádzajú Bučiny pod extrémnym vplyvom v nižšom a vyššom stupni (Fagetum - humile). Pod nimi, v tom istom lesnom vegetačnom stupni, kamenité jedľové bučiny a živné jedľové bučiny s lesným typom Mesačnicová buková javorina (Fageto - Aceretum) a Nitrofilná papradinová jedľová bučina (Abieto - Fagetum).

Všetky menované skupiny lesných typov a lesné typy patria do biotopu Natura 2000 č. 9130, t. j. Bukové a jedľovo – bukové kvetnaté lesy. Zlomkom sú zastúpené dva naturovské biotopy č. 9110 (Kyslomilné bukové lesy) a č. 9180 (Lipovo javorové sutinové lesy), čo je primárny naturovský biotop.

Skoro celá časť popisovaného územia uvedených roch katastrof je navrhnutá do sústavy chránených území európskeho významu ako biotop Dukla.

V uvedenom území s pestrým drevinovým zložením listnatých drevín, ako sú hrab, buk, javor, jaseň, brest, lipa a pionierskych drevín (breza, osika a jarabina), umelou obnovou vnesených ihličnatých drevín jedle, smreka a smrekovca, sa po celom území, najmä v prebierkových porastoch, nachádzajú jedince pôvodnej jedle, ktorá bola v minulosti nevhodnou obnovou, pri expanzii kompetične silnejších listnatých drevín, až na spomínané jedince, odstránená.

Doposiaľ sa zachoval 100 ročný bukový porast s jedľou pralesovitého typu na LHC Krajná Poľana tesne pod hranicou s Poľskou republikou v k. ú. Šarbov. Ide o dielec 407-1- so zastúpením buka 90 % a jedle 10 % skupiny lesných typov Fageto - Aceretum nst s lesným typom Mesačnicová buková javorina. Za predpokladu vyhlásenia územia za územie európskeho významu, bude tento porast z titulu obmedzenia hospodárskej činnosti čo najdlhšie zachovaný.

Z hľadiska dendrologického sú významne, najmä dimenziami, niektoré aj estetickou hodnotou zachované, predošlými, možno až piatimi generáciami lesníkov, jedince lúp,

javorov, jaseňov, ako aj bukov (mimo územia CHKO aj tis obyčajný). V rámci vyhľadávania významných a perspektívnych stromov na lesnom pôdnom fonde S - CHKO V. Karpaty, sa niektoré z nich dostanú do databázy týchto stromov s návrhom na vyhlásenie za chránené stromy.

Obhospodarovanie lesa

Uvedené územie obhospodarujú štátne lesy, fyzické osoby a pozemkové spoločenstva. Vzhľadom na nepretržitú činnosť užívateľov lesov sa v tomto území nachádzajú skoro všetky rastové stupne, od holiny po veľmi hrubú kmeňovinu.

Do odovzdania lesov súkromným vlastníkom boli jediným užívateľom štátne lesy, ktoré využívali holorubnú formu hospodárenia s tým, že po holorube aj plošne vysádzali do pôvodných bučín a jedľových bučín nevhodné a nepôvodné druhy drevín smreka a smrekovca, kvôli rýchlemu a lacnému zabezpečeniu mladých lesných porastov, čo môže mať za následok, pri zanedbaní výchovných zásahov, ich nestabilitu.

Gro zastúpenia drevín v porastoch zodpovedá stanovištným podmienkam. Predchádzajúci užívatelia jedľu prirodzene obnoviť nedokázali, ale ju tam umelo vysadili. Kompetične silné listnaté dreviny na prirodzených stanovištiach sa prejavili a majú najvyššie zastúpenie (buk a cenné listnáče).

Terajší užívatelia pre krátkosť hospodárenie, sa výrazne neprejavili v kvalite hospodárenia. Konkrétne v dielcoch 206, 207, 208, kde vykonávali prebierku, táto bola riadne a v súlade s LHP vyznačená a vykonávaná. Škoda, že sústreďovanie, kvôli šetreniu priamych nákladov, vykonávajú ťažkým mechanizmom (LKT) po celom poraste a po nespevnených zväžnicach, ktoré neošetrujú, takže sa z nich stali erózne ryhy.

Dúfam, že vyhlásením biotopu Dukla sa takáto činnosť pre budúcnosť výrazne obmedzí a hospodárenie v lesoch sa bude vykonávať tak, aby sa biotop neohrozil.

ZÁVER

Terajšie lesy, zatiaľ tvoria a vyhlásením za územie európskeho významu, budú tvoriť stabilný ekosystém. Užívatelia lesa budú za obmedzenie bežného hospodárenia odškodnení vyplatením ujmy, čo bude mať priaznivý vplyv na zachovanie biotopu a stabilitu ekosystému. V prípade, že tento biotop nebude vyhlásený, odborná organizácia a organ ochrany prírody a krajiny budú hrať významnú úlohu pri obnove lesných hospodárskych plánov na uvedených lesných hospodárskych celkoch už v r. 2007 tým, že zabezpečia v hospodárskych opatreniach spolu s vyhotovovateľom LHP a užívateľmi lesa, záujmy ochrany prírody a krajiny.

POZNÁMKY K BOTANICKÝM POMEROM V ZÁPADNEJ ČASTI CHRÁNENEJ KRAJINNEJ OBLASTI VÝCHODNÉ KARPATY

1

RNDr. Eva Sitášová, PhD.

Ing. Ján Terray

ÚVOD

Počas XXVII. Východoslovenského tábora ochrancov prírody a krajiny v dňoch 26. 07 - 02. 08 2003 v k. ú obce Vyšná Písaná na lokalite „Pod dubinami“ aktívne pracovala botanická sekcia, ktorá si pre svoju činnosť vytýčila:

- oboznámiť sa s vegetačnými pomermi územia formou terénnych exkurzií na rôzne typy lokalít a súčasne previesť aktuálny floristický súpis druhov a fytoocenologické zápisy na vytypovaných lokalitách
- mapovať výskyt prirodzených lesných spoločenstiev, mokradových biotopov, lúčnych biotopov, výskyt ohrozených druhov a aj invázných druhov

- vytypovať ďalšie územia s cennou a zaujímavou flórou pre návrh do územnej ochrany

Územie patrí fyto geograficky do oblasti západokarpatskej flóry (*Carpaticum occidentale*), obvodu východobeskydskej flóry (*Beschidicum orientale*) a fyto geografického okresu Nízke Beskydy (Futák, 1980). V západnej časti je súčasťou ochranného pásma CHKO Východné Karpaty.

METODIKA

Pre terénnu činnosť boli vytýčené štyri trasy:

- č. 1: Vyšná Pisaná- Stará Huta - Krajná Porúbka - Medvedzie - Vyšná Pisaná
- č. 2: Vyšná Pisaná-Stavok (št. Hranica)-Šarbovské sedlo-Šarbov-Stará Huta - Vyšná Pisaná
- č. 3: Vyšná Pisaná - Dlhoňa -Havranec - Kačurak - št. Hranica - Písanský les - Vyšná Pisaná
- č. 4: Šarbovské lúky

Pri analýze a hodnotení stavu vegetácie sme postupovali podľa metód botanickej praxe. Zastúpenie jednotlivých druhov sme udávali podľa Tansleyho škály pokryvnosti (1 - menej ako 1 %, 2 - (1-50%), 3 - viac ako 50%)

Výsledky predkladáme vo forme floristického súpisu druhov a fyto celologických zápisov.

ZOZNAM VYŠŠÍCH RASTLÍN

(Názvoslovie botanických druhov podľa Marhold, Hindák, 1998)

Abies alba, *Acer platanoides*, *Acer pseudoplatanus*, *Acetosa pratensis*, *Acetosella vulgaris*, *Acinos arvensis*, *Aegopodium podagraria*, *Agrimonia eupatorioides*, *Agrimonia procera*, *Agrostis stolonifera*, *Agrostis capillaris*, *Achillea millefolium*, *Ajuga reptans*, *Alchemilla acutiloba*, *Alchemilla monticola*, *Alchemilla xanthochlora*, *Alisma plantago aquatica*, *Alliaria petiolata*, *Alnus glutinosa*, *Alopecurus pratensis*, *Anagallis arvensis*, *Anemone*

nemorosa, *Angelica sylvestris*, *Anthemis arvensis*, *Anthoxanthum odoratum*, *Anthriscus sylvestris*, *Anthyllis vulneraria*, *Arctium lappa*, *Arctium tomentosum*, *Armoracia rusticana*, *Arrhenatherum elatius*, *Artemisia vulgaris*, *Arum alpinum*, *Asarum europaeum*, *Asperula cynanchica*, *Aster lanceolatus*, *Astragalus glycyphyllos*, *Astrantia major*, *Athyrium filix femina*, *Atropa bella donna*, *Barbarea vulgaris*, *Bellis perennis*, *Betonica officinalis*, *Betula obscura* (EN), *Betula pendula*, *Bidens cernua*, *Bidens frondosa*, *Bidens tripartita*, *Brachypodium sylvaticum*, *Briza media*, *Bunias orientalis*, *Calamagrostis arundinacea*, *Calamagrostis epigejos*, *Caltha palustris*, *Calystegia sepium*, *Campanula patula*, *Campanula trachelium*, *Capsella bursa pastoris*, *Cardamine amara*, *Carex brizoides*, *Carex transsilvanica*, *Carex digitata*, *Carex echinata*, *Carex flava* agg.(LR:nt), *Carex hirta*, *Carex ovalis*, *Carex nigra*, *Carex pallescens*, *Carex panicea*, *Carex pendula*, *Carex pilosa*, *Carex remota*, *Carex rostrata*, *Carex spicata*, *Carex sylvatica*, *Carex tomentosa*, *Carex vulpina*, *Carlina acaulis*, *Carlina vulgaris*, *Carpinus betulus*, *Carum carvi*, *Centaurea jacea*, *Centaureum erythrea* (LR:nt), *Centaureum pulchellum* (VU), *Cephalanthera longifolia* (VU), *Cephalanthera damasonium* (VU), *Cerastium holosteoides*, *Cerasus avium*, *Cicerbita alpina*, *Cichorium intybus*, *Circaea lutetiana*, *Cirsium arvense*, *Cirsium oleraceum*, *Cirsium palustre*, *Cirsium rivulare*, *Cirsium vulgare*, *Clinopodium vulgare*, *Colymbada scabiosa*, *Convolvulus arvensis*, *Corylus avellana*, *Crataegus laevigata* agg., *Crataegus monogyna*, *Crepis paludosa*, *Cruciata glabra*, *Cucubalus baccifer*, *Cuscuta epithimum*, *Cuscuta europaea*, *Cynosurus cristatus*, *Dactylis glomerata*, *Daphne mezereum*, *Daucus carota*, *Dentaria bulbifera*, *Deschampsia caespitosa*, *Descurainia sophia*, *Dianthus deltoides*, *Dipsacus fullonum*, *Dryopteris carthusiana*, *Dryopteris dilatata*, *Dryopteris filix mas*, *Echinochloa crus gali*, *Echinocystis lobata*, *Echium vulgare*, *Elytrigia repens*, *Epilobium hirsutum*, *Epilobium montanum*, *Epilobium palustre*, *Epilobium parviflorum*, *Epipactis palustris* (VU), *Equisetum arvense*, *Equisetum fluviatile*, *Equisetum*

palustre, *Equisetum pratense*, *Equisetum sylvaticum*, *Equisetum telmateia*, *Eriophorum latifolium*, *Eupatorium cannabinum*, *Euphrasia rostkoviana*, *Euphrasia stricta*, *Fagus sylvatica*, *Fallopia x bohémica*, *Festuca drymeia*, *Festuca gigantea*, *Festuca pratensis*, *Festuca rubra*, *Festuca ovina*, *Ficaria bulbifera*, *Filipendula ulmaria*, *Filipendula vulgaris*, *Fragaria vesca*, *Frangula alnus*, *Fraxinus excelsior*, *Galanthus nivalis* (LR:nt), *Galeobdolon luteum*, *Galeopsis bifida*, *Galeopsis pubescens*, *Galeopsis speciosa*, *Galinsoga urticifolia*, *Galinsoga parviflora*, *Galium aparine*, *Galium boreale*, *Galium mollugo*, *Galium odoratum*, *Galium rivale*, *Galium uliginosum*, *Galium verum*, *Genista tinctoria*, *Gentiana asclepiadea*, *Geranium palustre*, *Geranium pratense*, *Geranium robertianum*, *Geum rivale*, *Geum urbanum*, *Glechoma hederacea*, *Glechoma hirsuta*, *Glyceria fluitans*, *Gymnocarpium dryopteris*, *Helianthus tuberosus*, *Heracleum sphondylium*, *Hieracium murorum*, *Hieracium lachenalii*, *Hieracium sabaudum*, *Holcus lanatus*, *Hylotelephium argutum*, *Hypericum maculatum*, *Hypericum perforatum*, *Hypericum tetrapterum*, *Hypochaeris radicata*, *Chaerophyllum aromaticum*, *Chaerophyllum hirsutum*, *Chelidonium majus*, *Chenopodium album*, *Chrysaspis dubia*, *Impatiens noli tangere*, *Impatiens parviflora*, *Inula helenium*, *Jacea pratensis*, *Juncus articulatus*, *Juncus bufonius*, *Juncus compressus*, *Juncus conglomeratus*, *Juncus effusus*, *Juncus inflexus*, *Juncus tenuis*, *Juniperus communis*, *Knautia arvensis*, *Lamium album*, *Lathyrus pratensis*, *Lathyrus sylvestris*, *Lemna minor*, *Leontodon autumnalis*, *Leontodon hispidus*, *Leucanthemum vulgare*, *Linaria vulgaris*, *Linum catharticum*, *Listera ovata* (VU), *Lolium perenne*, *Lotus corniculatus*, *Lunaria rediviva*, *Luzula campestris*, *Lycopus europaeus*, *Lychnis flos cuculi*, *Lysimachia nemorum*, *Lysimachia nummularia*, *Lysimachia vulgaris*, *Lythrum salicaria*, *Maianthemum bifolium*, *Medicago falcata*, *Medicago lupulina*, *Melampyrum nemorosum*, *Melilotus alba*, *Melilotus officinalis*, *Mentha arvensis*, *Mentha longifolia*, *Mercurialis perennis*, *Milium effusum*, *Molinia coerulea* (VU), *Monotropa hippopitis*, *Mycelis*

muralis, Myosotis nemorosa, Myosotis sylvatica, Nardus stricta, Negundo aceroides, Neottia nidus avis, Odontites vulgaris, Omalotheca sylvatica, Ononis arvensis, Origanum vulgare, Oxalis acetosella, Paris quadrifolia, Partenocissus quinquefolia, Pastinaca sativa, Persicaria hydropiper, Persicaria maculosa, Petasites albus, Petasites hybridus, Petasites kablikianus, Phalaroides arundinacea, Phleum hubbardii, Phleum pratense, Picea abies, Pilosella officinarum, Pimpinella saxifraga, Pinus sylvestris, Plantago lanceolata, Plantago major, Plantago media, Platanthera bifolia (VU), Poa annua, Poa compressa, Poa pratensis, Poa trivialis, Polygala vulgaris, Polygonatum verticillatum, Polygonatum multiflorum, Polygonum aviculare, Populus tremula, Potentilla anserina, Potentilla erecta, Potentilla reptans, Prenanthes purpurea, Primula elatior ssp. poloninensis, Primula elatior, Prunella vulgaris, Prunus spinosa, Pteridium aquilinum, Pulmonaria obscura, Pyrola minor, Pyrus pyraster, Quercus petraea, Ranunculus acris, Ranunculus flamula, Ranunculus polyanthemus, Ranunculus repens, Rhinanthus minor, Rhus typhina, Robinia pseudoacacia, Rosa canina, Rosa pendulina, Rubus hirtus, Rubus idaeus, Rudbeckia laciniata, Rumex crispus, Rumex obtusifolius, Rumex sanguineus, Salix alba, Salix aurita, Salix caprea, Salix cinerea, Salix fragilis, Salix pentandra, Salix purpurea, Salix triandra, Salix viminalis, Salvia glutinosa, Salvia pratensis, Salvia verticillata, Sambucus nigra, Sambucus racemosa, Sanicula europaea, Sanguisorba minor, Scirpus sylvaticus, Scopolia carniolica, Scrophularia nodosa, Securigera varia, Selinum carvifolia, Senecio germanicus, Senecio jacobaea, Senecio ovatus, Senecio ucranicus, Serratula tinctoria, Sieglingia decumbens, Silene latifolia ssp. alba, Solanum dulcamara, Solidago gigantea, Solidago virgaurea, Sonchus arvensis, Sorbus aucuparia, Stachys palustris, Stachys sylvatica, Stellaria graminea, Stellaria holostea, Stellaria nemorum, Stenactis annua ssp. septentrionale, Stennactis annua ssp. annua, Succisa pratensis, Swida australis, Symphytum officinale, Symphytum tuberosum, Tanacetum vulgare, Taraxacum officinale

agg., *Telekia speciosa*, *Thymus pulegioides*, *Thymus vulgaris*, *Tilia cordata*, *Tilia platyphyllos*, *Tithymalus amygdaloides*, *Tithymalus cyparissias*, *Tithymalus esula*, *Torrilis japonica*, *Tragopogon orientalis*, *Trifolium alpestre*, *Trifolium campestre*, *Trifolium flexuosum*, *Trifolium hybridum*, *Trifolium pratense*, *Trifolium repens*, *Triglochin palustre* (VU), *Trisetum flavescens*, *Tussilago farfara*, *Typha angustifolia*, *Typha latifolia*, *Typha laxmannii*, *Ulmus glabra*, *Urtica dioica*, *Vaccinium myrtillus*, *Vaccinium vitis idaea*, *Valeriana officinalis*, *Valeriana simplicifolia* (VU), *Verbascum lychnitis*, *Verbascum nigrum*, *Veronica beccabunga*, *Veronica filiformis*, *Veronica chamaedrys*, *Veronica montana*, *Veronica officinalis*, *Veronica persica*, *Veronica scutellata* (LR:nt), *Veronica serpyllifolia*, *Viburnum opulus*, *Vicia cracca*, *Vicia dumetorum*, *Vicia sepium*, *Vinca minor*, *Viola arvensis*, *Viola canina*, *Viola reichenbachiana*, *Viola tricolor*, *Xanthoxalis dillenii*, *Xanthoxalis fontana*

Zaznamenali sme aj výskyt vzácných a ohrozených botanických druhov. Kategórie ohrozenosti a vzácnosti sú podľa Červeného zoznamu rastlín a živočíchov Slovenska (2001).

EN (ohrozený)	-	1 druh
VU (zraniteľný)	-	9 druhov
LR: nt (takmer ohrozený)	-	4 druhov

Vegetačné pomery na jednotlivých lokalitách charakterizujú fytoocenologické zápisy.

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 1

Lokalita: pramenisko v lesnom celku Jablonky, expozícia SV, sklon 30⁰, plocha 15 x 15 m, pokryvnosť E₃: 70%, E₂: 10%, E₁: 80%, 28.07.2003

E₃: *Fagus sylvatica* 2

E₂: *Fagus sylvatica* 1

E₁: *Equisetum sylvatica* 2, *Senecio jacobea* 2, *Scirpus sylvatica* 2, *Petasites albus* 2, *Solanum dulcamara* 2, *Carex remota* 2, *Lycopus europaeus* 1, *Ajuga reptans* 1, *Circea lutetiana* 1, *Lysimachia nemorum* 1, *Impatiens noli tangere* 1, *Eupatorium cannabinum* 1, *Mycelis muralis* 1, *Dryopteris filix mas* 1, *Athyrium filix femina* 1, *Oxalis acetosella* 1, *Galeobdolon luteum* 1, *Galeopsis speciosa* 1, *Fraxinus excelsior* 1, *Scrophularia nodosa* 1, *Rubus hirtus* 1, *Cardamine amara* 1, *Acer pseudoplatanus* 1, *Stachys sylvatica* 1, *Geranium robertianum* 1, *Myosotis nemorosa* 1, *Tussilago farfara* 1, *Viola reichenbachiana* 1, *Ranunculus repens* 1, *Sanicula europaea* 1, *Glyceria fluitans* 1, *Juncus effusus* 1, *Atropa bella donna* 1, *Salvia glutinosa* 1, *Petasites hybridus* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 2

Lokalita: lesný celok Jablonky (*Fagetum typicum*), expozícia SV, sklon 30⁰, plocha 25 x 25 m, pokryvnosť E₃: 70%, E₂: 10%, E₁:80%, 28.07.2003

E₃: *Fagus sylvatica* 80 %, *Acer platanoides* 10%, *Acer pseudoplatanus* 10 %

E₁: *Festuca drymeia* 3, *Carex pilosa* 2, *Rubus hirtus* 2, *Fagus sylvatica* 2, *Athyrium filix femina* 1, *Fraxinus excelsior* 1, *Acer platanoides* 1, *Galeobdolon luteum* 1, *Dryopteris filix mas* 1, *Dentaria bulbifera* 1, *Oxalis acetosella* 1, *Paris quadrifolia* 1, *Galeopsis speciosa* 1, *Senecio ovatus* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 3

Lokalita: brehový porast potoka Hrišov pod Šarbovom, expozícia V, plocha 15 x 15 m, pokryvnosť E₃: 70%, E₂: 10%, E₁:80%, 28.07.2003

E₃: *Salix fragilis* 2, *Salix alba* 1, *Carpinus betulus* 1, *Salix triandra* 1

E₂: *Salix purpurea* 1

E₁: *Rudbeckia laciniata* 2, *Cirsium oleraceum* 2, *Mentha longifolia* 2, *Petasites hybridus* 2, *Chaerophyllum aromaticum* 2, *Dactylis glomerata* 2, *Urtica dioica* 2, *Angelica sylvestris* 1, *Lythrum salicaria* 1, *Calystegia sepium* 1, *Bunias orientalis* 1, *Cuscuta europea* 1, *Arctium tomentosum* 1, *Campanula trachelium* 1, *Vicia cracca* 1, *Epilobium hirsutum* 1, *Stachys palustris* 1, *Carex hirta* 1, *Cirsium arvense* 1, *Anthriscus sylvestris* 1, *Symphytum officinale* 1, *Artemisia vulgaris* 1, *Eupatorium cannabinum* 1, *Circaea lutetiana* 1, *Lysimachia vulgaris* 1, *Melilotus officinalis* 1, *Melilotus albus* 1, *Valeriana officinalis* 1, *Tanacetum vulgare* 1, *Tussilago farfara* 1, *Impatiens noli tangere* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 4

Lokalita: mezofilná lúka nad Šarbovom pred sedlom na Krajnú Porúbku, kosená, expozícia JV, sklon 30⁰, plocha 5 x 5 m, pokryvnosť E₁:100 %, 28.07.2003

E₁: *Cirsium rivulare* 2, , *Briza media* 2, *Deschampsia caespitosa* 2, *Carex nigra* 2, *Carex panicea* 2, *Prunella vulgaris* 2, *Potentilla erecta* 2, *Juncus conglomeratus* 2, *Poa pratensis* 2, *Lathyrus pratensis* 2, *Galium boreale* 2, *Phleum hubbardii* 1, *Betonica officinalis* 1, *Juncus effusus* 1, *Jacea pratensis* 1, *Lysimachia nummularia* 1, *Mentha arvensis* 1, *Alchemilla vulgaris* 1, *Ranunculus acris* 1, *Succisa pratensis* 1, *Selinum carvifolia* 1, *Euphrasia rostkoviana* 1, *Lotus corniculatus* 1, *Dactylis glomerata* 1, *Luzula campestris* 1, *Galium mollugo* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 5

Lokalita: suchá lúka nad Šarbovom pred sedlom na Krajnú Porúbku, kosená, expozícia JV, sklon 30⁰, plocha 5 x 5 m, pokryvnosť E₁:100 %, 28.07.2003

E₁: *Festuca pratensis* 2, *Briza media* 2, *Festuca rubra* 2, *Poa pratensis* 2, *Deschampsia caespitosa* 2, *Potentilla erecta* 2,

Agrostis capillaris 2, *Hypericum maculatum* 2, *Ranunculus acris* 2, *Pimpinella saxifraga* 2, *Prunella vulgaris* 2, *Jacea pratensis* 2, *Thymus pulegioides* 2, *Trifolium repens* 2, *Calamagrostis epigejos* 2, *Carex pallescens* 1, *Plantago lanceolata* 1, *Rhinanthus minor* 1, *Veronica chamaedrys* 1, *Achillea millefolium* 1, *Nardus stricta* 1, *Cynosurus cristatus* 1, *Holcus lannatus* 1, *Cerastium holosteoides* 1, *Alchemilla vulgaris* 1, *Phleum hubbardii* 1, *Succisa pratensis* 1, *Stellaria graminea* 1, *Euphrasia rostkoviana* 1, *Agrimonia eupatoria* 1, *Betonica officinalis* 1, *Acetosa pratensis* 1, *Viola canina* 1, *Leontodon hispidus* 1, *Campanula patula* 1, *Cruciata glabra* 1, *Tithymalus cyparissias* 1, *Tithymalus esula* 1, *Convolvulus arvensis* 1, *Polygala vulgaris* 1, *Galium mollugo* 1, *Cuscuta epythimum* 1, *Lotus corniculatus* 1, *Ononis arvensis* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 6

Lokalita: terénna depresia po pravej strane poľnej cesty smerom na Krajnú Porúbku, expozícia J, plocha 150 x 20 m, pokryvnosť E₁:100 %, 28.07.2003

E₁: *Cirsium rivulare* 2, *Mentha longifolia* 2, *Scirpus sylvaticus* 2, *Lythrum salicaria* 2, *Filipendula ulmaria* 2, *Lathyrus pratensis* 2, *Lycopus europaeus* 2, *Caltha palustris* 2, *Ranunculus repens* 2, *Juncus effusus* 2, *Lathyrus pratensis* 2, *Eupatorium cannabinum* 2, *Jacea pratensis* 2, *Equisetum palustre* 2, *Galium mollugo* 2, *Juncus inflexus* 2, *Vicia cracca* 1, *Angelica sylvestris* 1, *Deschampsia caespitosa* 1, *Dactylorhiza majalis* agg. 1, *Glechoma hederacea* 1, *Myosotis nemorosa* 1, *Agrimonia procera* 1, *Betonica officinalis* 1, *Veronica chamaedrys* 1, *Chaerophyllum aromaticum* 1, *Stellaria graminea* 1, *Acetosa pratensis* 1, *Lychnis flos cuculi* 1, *Mentha arvensis* 1, *Galeopsis speciosa* 1, *Dactylis glomerata* 1, *Equisetum arvense* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 7

Lokalita: Krajná Porúbka, ruderálna plocha pri cintoríne medzi cestnou priekopou a plotom cintorína, plocha 30 x 5 m, expozícia JZ, sklon 40⁰, pokryvnosť E₁:90 %, 28.07.2003

E₁: *Rudbeckia laciniata* 3, *Calamagrostis epigejos* 2, *Artemisia vulgaris* 2, *Betonica officinalis* 2, *Origanum vulgare* 2, *Galinsoga parviflora* 2, *Salix purpurea* 1, *Tanacetum vulgare* 1, *Jacea pratensis* 1, *Melilotus officinalis* 1, *Daucus carota* 1, *Achillea millefolium* 1, *Eupatorium cannabinum* 1, *Galeopsis pubescens* 1, *Valeriana officinalis* 1, *Vicia cracca* 1, *Cirsium vulgare* 1, *Filipendula vulgaris* 1, *Campanula trachelium* 1, *Epuilobium hirsutum* 1, *Geranium pratense* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 8

Lokalita: Krajná Porúbka, brehový porast potoka pod obcou, plocha 15 x 3 m, expozícia, sklon 50⁰, pokryvnosť E₁:100 %, 28.07.2003

E₂: *Salix purpurea* 1, *Salix viminalis* 1

E₁: *Rudbeckia laciniata* 2, *Partenocissus quinquefolia* 2, *Galinsoga urticifolia* 2, *Artemisia vulgaris* 2, *Urtica dioica* 2, *Calystegia sepium* 2, *Chaerophyllum aromaticum* 2, *Impatiens parviflora* 1, *Angelica sylvestris* 1, *Sonchus arvensis* 1, *Armoratia rusticana* 1, *Impatiens noli tangere* 1, *Melilotus officinalis* 1, *Lycopus europaeus* 1, *Chenopodium album* 1, *Tussilago farfara* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 9

Lokalita: Krajná Porúbka, vlhká podmáčaná lúka na báze svahu pri cestnej komunikácii. Plocha 100 x 20 m, expozícia JZ, pokryvnosť E₁:80 %, 28.07.2003

E₂: *Salix purpurea* 1, *Salix cinerea* 1

E₁: *Equisetum telmateia* 3, *Lythrum salicaria* 2, *Galium rivale* 2, *Mentha longifolia* 2, *Cirsium rivulare* 2, *Lathyrus pratensis* 2, *Caltha palustris* 2, *Equisetum palustre* 2, *Eriophorum latifolium* 2, *Potentilla erecta* 2, *Chaerophyllum hirsutum* 2, *Geum rivale* 2,

Vicia cracca 1, *Eupatorium cannabinum* 1, *Filipendula ulmaria* 1, *Lysimachia vulgaris* 1, *Epilobium hirsutum* 1, *Carex rostrata* 1, *Scirpus sylvaticus* 1, *Cirsium oleraceum* 1, *Juncus stricatus* 1, *Lysimachia nummularia* 1, *Epilobium parviflorum* 1, *Equisetum fluviatile* 1, *Lychnis flos cuculi* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 10

Lokalita: Krajná Porúbka, podmáčaná báza svahu pri cestnej komunikácii za Krajnou Porúbkou pod elektrickým vedením. Plocha 10 x 5 m, expozícia JZ, pokryvnosť E₁:95 %, 28.07.2003

E₁: *Epipactis palustris* 2, *Carex nigra* 2, *Eriophorum latifolium* 2, *Triglochin palustre* 2, *Juncus articulatus* 2, *Carex panicea* 2, *Potentilla erecta* 2, *Succisa pratensis* 2, *Eupatorium cannabinum* 1, *Linum catharticum* 1, *Dactylorhiza majalis* agg. 1, *Galium uliginosum* 1, *Epilobium paluster* 1, *Prunella vulgaris* 1, *Valeriana simplicifolia* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 11

Lokalita: lúka nad Vyšnou Pisanou, plocha 10 x 10 m, expozícia V, pokryvnosť E₁:100 %, 28.07.2003

E₁: *Jacea pratensis* 3, *Festuca rubra* 2, *Pimpinella saxifraga* 2, *Potentilla erecta* 2, *Galium verum* 2, *Thymus pulegioides* 2, *Lotus corniculatus* 2, *Festuca pratensis* 2, *Veronica chamaedrys* 2, *Trifolium flexuosum* 2, *Agrostis capillaris* 2, *Achillea millefolium* 2, *Hypericum maculatum* 2, *Viola canina* 1, *Carex pallescens* 1, *Knautia arvensis* 1, *Cruciata glabra* 1, *Acetosa pratensis* 1, *Leontodon hispidus* 1, *Ononis arvensis* 1, *Deschampsia caespitosa* 1, *Vicia cracca* 1, *Ranunculus acris* 1, *Ranunculus polyanthemus* 1, *Galium mollugo* 1, *Tithymalus cyparissias* 1, *Phleum hubbardii* 1, *Genista tinctoria* 1, *Agrimonia procera* 1, *Betonica officinalis* 1, *Cuscuta epithymum* 1, *Arrhenatherum elatius* 1, *Dianthus deltooides* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 12

Lokalita: záver údolia pri lesnej ceste smerom Skalné v poraste č. 220, plocha 20 x 20 m, expozícia SV, sklon 30⁰, pokryvnosť E₁:100 %, 29.07.2003

E₁: *Telekia speciosa* 3, *Eupatorium cannabinum* 2, *Stachys sylvatica* 1, *Rubus hirtus* 1, *Carex sylvatica* 1, *Senecio ovatus* 1, *Stellaria nemorum* 1, *Athyrium filix femina* 1, *Dryopteris filix mas* 1, *Sambucus nigra* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 13

Lokalita: Skalné, lesný porast (*Fageto-Aceretum*), plocha 20 x 20 m, expozícia S, sklon 35⁰, pokryvnosť E₁:70 %, 29.07.2003

E₃: *Fagus sylvatica* 2, *Acer pseudoplatanus* 1

E₂: *Fagus sylvatica* 2

E₁: *Lunaria rediviva* 2, *Circaea lutetiana* 2, *Salvia glutinosa* 2, *Mercurialis perennis* 2, *Senecio ucranicus* 2, *Rubus hirtus* 2, *Athyrium filix femina* 2, *Stachys sylvatica* 2, *Dryopteris filix mas* 1, *Fraxinus excelsior* 1, *Galeopsis speciosa* 1, *Pulmonaria obscura* 1, *Impatiens noli tangere* 1, *Urtica dioica* 1, *Dentaria bulbifera* 1, *Glechoma hirsuta* 1, *Scrophularia nodosa* 1, *Carex sylvatica* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 14

Lokalita: Skalné, lesný pralesovitý porast (*Acero-Fagetum*), plocha 20 x 20 m, expozícia S, sklon 40⁰, pokryvnosť E₁: 80 %, 29.07.2003

E₃: *Fagus sylvatica* 2, *Acer pseudoplatanus* 2, *Ulmus glabra* 1

E₂: *Fagus sylvatica* 2

E₁: *Lunaria rediviva* 2, *Circaea lutetiana* 2, *Rubus hirtus* 2, *Fagus sylvatica* juv. 2, *Athyrium filix femina* 2, *Acer pseudoplatanus* juv. 2, *Galeobdolon luteum* 2, *Mercurialis perennis* 1, *Fraxinus*

excelsior 1, *Impatiens noli tangere* 1, *Galeopsis speciosa* 1, *Senecio ucranicus* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 15

Lokalita: podmäčaná plocha na lesnej čistine pri asfaltovej ceste zo Šarbovského sedla pod točkou, plocha 20 x 10 m, expozícia J, pokryvnosť E₁:90 %, 29.07.2003

E₁: *Triglochin palustre* 2, *Bidens frondosa* 2, *Lythrum salicaria* 2, *Ranunculus flamula* 2, *Mentha longifolia* 2, *Scirpus sylvaticus* 2, *Alisma plantago aquatica* 1, *Carex flava* 1, *Trifolium hybridum* 1, *Mentha arvensis* 1, *Equisetum palustre* 1, *Lycopus europaeus* 1, *Angelica sylvestris* 1, *Lysimachia vulgaris* 1, *Potentilla anserina* 1, *Juncus articulatus* 1, *Prunella vulgaris* 1, *Juncus inflexus* 1, *Juncus effusus* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 16

Lokalita: brehový porast a niva Hrišovho potoka, plocha 20 x 20 m, pokryvnosť E₁:100 %, 29.07.2003

E₃: *Salix fragilis* 2,

E₂: *Salix purpurea* 1

E₁: *Petasites hybridus* 3, *Chaerophyllum aromaticum* 2, *Chaerophyllum hirsutum* 2, *Geum rivale* 2, *Aegopodium podagraria* 2, *Mentha longifolia* 1, *Galeopsis speciosa* 1, *Eupatorium cannabinum* 1, *Glechoma hederacea* 1, *Filipendula ulmaria* 1, *Stellaria nemorum* 1, *Circaea lutetiana* 1, *Cirsium oleraceum* 1, *Urtica dioica* 1, *Petasites kablikianus* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 17

Lokalita: Šarbov, báza vlhkej kosnej lúky pri božích mukách pre rampou, plocha 20 x 20 m, pokryvnosť E₁:100 %, 29.07.2003

E₁: *Lysimachia vulgaris* 3, *Lythrum salicaria* 2, *Cirsium rivulare* 2, *Lathyrus pratensis* 2, *Filipendula ulmaria* 2, *Geum rivale* 2,

Scirpus sylvaticus 2, *Mentha longifolia* 2, *Potentilla erecta* 2, *Caltha palustris* 2, *Juncus effusus* 2, *Myosotis nemorosa* 2, *Betonica officinalis* 1, *Angelica sylvestris* 1, *Cirsium oleraceum* 1, *Alchemilla vulgaris* 1, *Juncus conglomeratus* 1, *Eupatorium cannabinum* 1, *Ranunculus repens* 1, *Primula elatior* subsp. *poloninensis* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 18

Lokalita: lesné spoločenstvo (*Fageto typicum*), plocha 20 x 20 m, expozícia J, sklon 30⁰, pokryvnosť E₃: 60 %, E₂: 40%, E₁:70 %, 30.07.2003

E₃: *Fagus sylvatica* 3, *Ulmus glabra* 1

E₂: *Fagus sylvatica* 1, *Carpinus betulus* 1

E₁: *Acer campestre* 2, *Acer pseudoplatanus* 2, *Fagus sylvatica* 2, *Rubus hirtus* 2, *Carex sylvatica* 2, *Galium odoratum* 2, *Carex pilosa* 2, *Festuca drymeia* 2, *Galeobdolon luteum* 2, *Oxalis acetosella* 1, *Mercurialis perennis* 1, *Dryopteris filix mas* 1, *Fraxinus excelsior* 1, *Ulmus glabra* 1, *Dryopteris carthusiana* 1, *Carpinus betulus* 1, *Senecio ovatus* 1, *Dentaria bulbifera* 1, *Mycelis muralis* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 19

Lokalita: dolina Mazgalica, údolná podmáčaná lúka nad objektom hájovne na pravo od spevnenej lesnej cesty, plocha 30 x 20 m, pokryvnosť E₂: 20%, E₁:90 %, 30.07.2003

E₂: *Salix aurita* 3, *Salix cinerea* 2, *Salix caprea* 1

E₁: *Lysimachia vulgaris* 2, *Lythrum salicaria* 2, *Carex flava* 2, *Juncus effusus* 2, *Scirpus sylvaticus* 2, *Lysimachia nummularia* 2, *Caltha palustris* 2, *Carex nigra* 2, *Ranunculus repens* 2, *Filipendula ulmaria* 2, *Mentha longifolia* 2, *Equisetum palustre* 2, *Myosotis nemorosa* 2, *Lathyrus pratensis* 2, *Cirsium rivulare* 2, *Juncus conglomeratus* 2, *Ranunculus flamula* 1, *Lycopus europaeus* 2, *Carex vulpina* 1, *Mentha arvensis* 1, *Plantago major*

1, *Agrostis stolonifera* 1, *Potentilla anserina* 1, *Prunella vulgaris* 1, *Angelica sylvestris* 1, *Stellaria graminea* 1, *Trifolium flexuosum* 1, *Acetosa pratensis* 1, *Potentilla erecta* 1, *Betonica officinalis* 1, *Carex hirta* 1, *Galeopsis speciosa* 1, *Veronica scutellata* 1, *Juncus articulatus* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 20

Lokalita: dolina Mazgalica, stála vodná plocha (požiarna vodná nádrž) pri hájovni, lesný dielec 271, plocha 10 x 5 m, pokryvnosť E₁:80 %, 30.07.2003

E₁: *Typha angustifolia* 2, *Lycopus europaeus* 2, *Lemna minor* 2, *Juncus effusus* 2, *Lythrum salicaria* 2, *Lysimachia vulgaris* 2, *Eupatorium cannabinum* 1, *Solanum dulcamara* 1, *Epilobium parviflorum* 1, *Typha latifolia* 1, *Typha laxmanii* 1, *Potamogeton natans* 1, *Alisma plantago aquatica* 1, *Scrophularia nodosa* 1, *Scirpus sylvaticus* 1, *Phalaroides arundinacea* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 21

Lokalita: podmáčaná lúka pod lesom v údolnej nive potoka Mazgalica, plocha 30 x 20 m, pokryvnosť E₁:90 %, 30.07.2003

E₂: *Salix aurita* 2, *Salix cinerea* 2, *Salix pentandra* 1, *Salix purpurea* 1

E₁: *Equisetum fluviatile* 3, *Lysimachia vulgaris* 2, *Galium palustre* 2, *Mentha longifolia* 2, *Juncus effusus* 2, *Scirpus sylvaticus* 2, *Carex nigra* 2, *Alisma plantago aquatica* 1, *Lemna minor* 1, *Lychnis flos cuculi* 1, *Cirsium oleraceum* 1, *Cirsium rivulare* 1, *Typha longifolia* 1, *Chaerophyllum hirsutum* 1, *Filipendula ulmaria* 1, *Lythrum salicaria* 1, *Juncus inflexus* 1, *Hypericum tetrapterum* 1, *Galium palustre* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 22

Lokalita: podmáčaný lúčny biotop v alúviu potoka Mazgalica pri spevnenej lesnej ceste, plocha 10 x 10 m, pokryvnosť E₃: 5 %, E₂: 10 %, E₁:70 %, 30.07.2003

E₃: *Salix fragilis* 1

E₂: *Salix aurita* 1, *Salix fragilis* 1

E₁: *Equisetum palustre* 2, *Carex nigra* 2, *Epilobium palustre* 2, *Mentha longifolia* 2, *Myosotis nemorosa* 2, *Valeriana symplicifolia* 2, *Juncus conglomeratus* 2, *Juncus inflexus* 2, *Cirsium rivulare* 2, *Lythrum salicaria* 2, *Lychnis flos cuculi* 1, *Lathyrus pratensis* 1, *Galium uliginosum* 1, *Eupatorium cannabinum* 1, *Hypericum tetrapterum* 1, *Alchemilla vulgaris* 1, *Dactylorhiza majalis* agg. 1, *Vicia cracca* 1, *Mentha arvensis* 1, *Carex tomentosa* 1, *Briza media* 1, *Melandrium album* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 23

Lokalita: vlhká terénna depresia v širšej nive potoka Mazgalica za obcou Dlhoňa, plocha 20 x 20 m, pokryvnosť E₁:90 %, 30.07.2003

E₁: *Lythrum salicaria* 2, *Mentha longifolia* 2, *Filipendula ulmaria* 2, *Alopecurus pratensis* 2, *Lathyrus pratensis* 2, *Scirpus sylvaticus* 2, *Equisetum palustre* 2, *Cirsium arvense* 1, *Lycopus europaeus* 1, *Poa trivialis* 1, *Urtica dioica* 1, *Epilobium hirsutum* 1, *Hypochaeris radicata* 1, *Solidago virgaurea* 1, *Angelica sylvestris* 1, *Valeriana officinalis* 1, *Galeopsis speciosa* 1, *Cirsium rivulare* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 24

Lokalita: Dlhoňa xerothermné lúčne spoločenstvo vedľa poľnej cesty v smere na Vyšnú Pisanú, plocha 20 x 20 m, pokryvnosť E₁:100 %, 30.07.2003

E₁: *Pimpinella saxifraga* 3, *Jacea pratensis* 2, *Thymus pulegioides* 2, *Cuscuta epithimum* 2, *Leontodon hispidus* 2, *Veronica chamaedrys* 2, *Trifolium flexuosum* 2, *Hypericum perforatum* 2,

Genista tinctoria 2, *Viola canina* 2, *Lotus corniculatus* 2, *Achillea millefolium* 2, *Daucus carota* 2, *Stellaria graminea* 2, *Festuca pratensis* 2, *Deschampsia caespitosa* 2, *Plantago lanceolata* 2, *Agrostis capillaris* 2, *Galium mollugo* 2, *Carex pallescens* 1, *Solidago virgaurea* 1, *Euphrasia rostkoviana* 1, *Trifolium pratense* 1, *Trifolium repens* 1, *Elytrigia repens* 1, *Dianthus deltoides* 1, *Clinopodium vulgare* 1, *Prunus spinosa* 1, *Carex hirta* 1, *Betonica officinalis* 1, *Tithymalus cyparissias* 1, *Potentilla erecta* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 25

Lokalita: Šarbovské vlhké lúky, plocha 5 x 5 m, expozícia, sklon 20⁰, pokryvnosť E₃: 5 %, E₂: 10 %, E₁:90 %, 30.07.2003

E₃: *Salix pentandra* 1

E₂: *Salix aurita* 2, *Salix purpurea* 2, *Salix pentandra* 1

E₁: *Filipendula ulmaria* 2, *Scirpus sylvaticus* 2, *Mentha longifolia* 2, *Epipactis palustris* 2, *Crepis paludosa* 2, *Lysimachia nemorum* 2, *Caltha palustris* 2, *Geum rivale* 2, *Equisetum fluviatile* 2, *Cirsium rivulare* 2, *Succisa pratensis* 1, *Vicia sepium* 1, *Potentilla erecta* 1, *Myosotis nemorosa* 1, *Lythrum salicaria* 2, *Juncus inflexus* 2, *Tussilago farfara* 2, *Lathyrus pratensis* 1, *Vicia cracca* 1, *Betonica officinalis* 1, *Angelica sylvestris* 1, *Carex palescens* 1, *Stellaria graminea* 1, *Eupatorium cannabinum* 1, *Salix pentandra* 1, *Valeriana simplicifolia* 1, *Ranunculus repens* 1, *Chaerophyllum hirsutum* 1, *Lychnis flos cuculi* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 26

Lokalita: brehový porast potoka nad Šarbovom pod lesnickou chatou pri komunikácii, najvyššie situovaná plocha s *Rudbeckia laciniata*, plocha 3 x 5 m, expozícia S, sklon 30⁰, pokryvnosť E₃: 5 %, E₂: 10 %, E₁:80 %, 30.07.2000

E₃: *Carpinus betulus* 1, *Fagus sylvatica* 1

E₂: *Fagus sylvatica* 1, *Carpinus betulus* 1, *Salix aurita* 1

E₁: *Rudbeckia laciniata* 2, *Petasites hybridus* 2, *Equisetum palustre* 2, *Lythrum salicaria* 1, *Eupatorium cannabinum* 2, *Scirpus sylvaticus* 2, *Galeopsis speciosa* 1, *Chaerophyllum hirsutum* 1, *Campanula trachelium* 1, *Aegopodium podagraria* 1, *Rubus hirtus* 1, *Stellaria nemorum* 1, *Stachys sylvatica* 1, *Senecio ovatus* 1, *Scrophularia nodosa* 1, *Angelica sylvestris* 1, *Filipendula ulmaria* 1, *Mentha longifolia* 1, *Urtica dioica* 1

FYTOCENOLOGICKÝ ZÁPIS Č. 27

Lokalita: Čierťaž, okraj lesa pri nespevnenej lesnej ceste na okraji skládky dreva, Vyšná Pisaná, plocha 2 x 2 m, expozícia SZ, dátum 31.08.2003

E₁: *Telekia speciosa* 2, *Eupatorium cannabinum* 2, *Rubus hirtus* 2, *Acer pseudoplatanus* 1, *Trifolium flexuosum* 1, *Lathyrus pratensis* 1, *Stachys sylvatica* 1, *Carex sylvatica* 1

VÝZNAMNÉ GENOFONDOVÉ PLOCHY NA ÚZEMÍ

1. Dolina potoka Mazgalica (k. ú. Dlhoňa a Vyšná Pisaná)

V pohraničnej doline potoka Mazgalica sú hodnotné bukové porasty s jedľou (*Dentario-Fagetum*).

2. Nástavok - Skalné (k. ú. Vyšná Pisaná)

Zachovalý komplex lesných spoločentiev (*Dentario-Fagetum*, *Fraxino-Ulmetum*, *Acero-Fagetum*) v pohraničnej oblasti. V lesných porastoch dominuje buk, ale zastúpené sú aj jedľa, jaseň, javor mliečny.

3. Záver doliny nad Šarbovom (k.ú. Šarbov)

Komplex lesných spoločentiev, močiarnej a vlhkomilnej vegetácie v pohraničnej oblasti. Lesné spoločentvá sú tvorené pomerne zachovalými bukovými a lipovo-javorovými porastami s jedľou. V doline sú zastúpené spoločentvá vlhkomilnej a močiarnej vegetácie.

4. Brehové porasty potoka Hrišov a jeho prítokov (k.ú. Šarbov)

Pôvodná slatinná vegetácia okolo pravostranného prítoku potoka.

5. Lúky nad Vyšnou Písanou (k.ú. Vyšná Písaná)

Mezofilné až slatinné lúky so zachovalými mokrad'ovými spoločenstvami

ZÁVER

Pri terénnom prieskume sme zaznamenali výskyt 398 botanických druhov. Zároveň sme zaznamenali výskyt *Betula obscura* (EN), *Carex flava* agg.(LR:nt), *Centaureum erythrea* (LR:nt), *Galanthus nivalis* (LR:nt), *Veronica scutellata* (LR:nt), *Centaureum pulchellum* (VU), *Epipactis palustris* (VU), *Listera ovata* (VU), *Molinia coerulea* (VU), *Platanthera bifolia* (VU), *Triglochin palustre* (VU), *Valeriana simplicifolia* (VU), ktoré sú zaradené medzi vzácne a ohrozené druhy.

Vegetačné pomery navštívených biotopov charakterizuje 27 fytoocenologických zápisov. Významné sú biotopy s výskytom *Telekia speciosa* (zápis č. 12 a 27) , Šarbovské vlhké lúky (zápis č.25) a biotopy s výskytom *Triglochin palustre* (zápis č. 10 a 15). Pozornosť si zasluhuje aj päť genofondovo významných lokalít.

Zaevidovali sme aj plochy s masovým výskytom invázne sa správajúcej *Rudbeckia laciniata* (zápis č. 3, 7, 8, 26).

POUŽITÁ LITERATURA:

- Feráková, V., Maglocký, Š., Marhold, K., 2001: Červený zoznam paprad'orastov a semenných rastlín Slovenska .In: Baláž, D., marhold, K., Urban, P.eds., Červený zoznamu rastlín a živočíchov Slovenska , Ochr.Prír.20(Suppl.): 48-81
- Futák, J., 1980: Fytogeografické členenie Slovenska. Slovenský úrad geodézie a kartografie, SAV Bratislava
- Marhold K., Hindák F., 1998: Zoznam nižších a vyšších rastlín Slovenska. Veda SAV Bratislava

MAPOVANIE VÝSKYTU NEPÔVODNÝCH, INVÁZNYCH A EXPANZÍVNYCH CIEVNATÝCH RASTLÍN V ZÁPADNEJ ČASTI CHRÁNENEJ KRAJINNEJ OBLASTI VÝCHODNÉ KARPATY

1

RNDr. Eva Sitášová, PhD.

Ing. Ján Terray

ÚVOD

Počas XXVII. Východoslovenského tábora ochrancov prírody a krajiny v dňoch 26. 07 - 02. 08 2003 sme sa v rámci činnosti botanickej sekcie zamerali aj na mapovanie výskytu nepôvodných, inváznych a expanzívne sa správajúcich rastlín. V priebehu terénnych prác sme zaznamenali výskyt invázne sa správajúcich neofytov:

Aster lanceolatus

- Krajná Porúbka, ojedinelý výskyt v dedine, miestami vysádzaný pred domy .
- Medvedzie, hojný výskyt na ploche cca 2x2 m v alúviu potoka

Bidens frondosa

- masový výskyt na podmáčanej ploche na lesnej čistinke v smere zo Šarbovského sedla

Bunias orientalis

- Dlhoňa, v priekope v centre dediny, masovo na ploche cca 5x3 m
- Vyšná Pisaná, Pod dubinami na ploche 3x3 m hojne v priekope pri ceste
- v alúviu potoka pod Šarbovom na ploche 2x2 m hojne

Echinocystis lobata

- Šarbov, dom č. 14 vysadený na plote masovo na ploche cca 5 m
- Šarbov v brehovom poraste potoka , masovo cca 50 m
- v záhradke domu č. 3 hojný výskyt

Fallopia x bohémica

- Dlhoňa, hojne na ploche cca 2x2 m pred domom č. 18
- Dlhoňa v alúviu potoka a nadväzujúcej lúčnej ploche rozstrúsené na menších plochách cca 150m

Galinsoga parviflora

- Krajná Porúbka, masovo sa šíri pozdĺž krajnice komunikácie

Galinsoga urticifolia

- Krajná Porúbka , masový výskyt v alúviu potoka
- masovo pozdĺž spevnenej komunikácie od lokality Pod dubinami smerom do obce Vyšná Pisaná

Helianthus tuberosus

- Krajná Porúbka, na ploche 2x2 m pri elektrickom stĺpe pri dome č. 2 a pri dome č. 4

Impatiens parviflora

- Krajná Porúbka, masový výskyt v brehovom poraste potoka.
- Krajná Porúbka, Šarbov, Vyšná Pisaná, lesný porast svažniciach taktiež výskyt miestami v lesnom podraste masovo

Negundo aceroides

- Medvedzie v brehovom poraste potoka ojedinelý výskyt

Robinia pseudoacacia

- Medvedzie, krovitý okraj lesa, hojný výskyt zmladených drevín v dĺžke cca 150 m
- Vyšná Pisaná, splanený od krajnice spevnenej komunikácie po kontakt s lesom a tiahne sa až po vstup do obce

Rudbeckia laciniata

- Krajná Porúbka, masový výskyt pri cintoríne aj v areáli cintorína, miestami sa hojne šíri aj v prídomových záhradkách. Vyskytuje sa tu aj plnokvetá forma.
- Krajná Porúbka, hojne sa šíri v alúviu dedinského potoka.
- Krajná Porúbka, masový výskyt okolo školy v dedine.
- Medvedzie, masovo v brehovom poraste potoka pretekajúceho cez dedinu
  - pri lesnej ceste smerom na V. Pisanú na ploche 10x2 m
  - hojný výskyt nad Šarbovom v lese na ploche cca 5x3 m
  - v brehovom poraste potoka nad Šarbovom 3x5 m
  - na ploche 3x3 m (aj plnokvetá forma) pred Šarbovom pri rampe
- Šarbov, masový výskyt v alúviu potoka, na okraji komunikácie a invázne obsadzuje lúčne biotopy nad prídomovými záhradkami
- Dlhoňa - dom č. 26 plnokvetá forma pri plote cca 2 m
  - v záhradke domu č. 18
  - záhrada domu č. 12
  - záhrada domu č. 10
  - záhrada domu č. 9
- Vyšná Pisaná, plnokvetá forma v predzáhradkách
- Vyšná Pisaná, plnokvetá forma pri plote domu č. 18

Stenactis annua subsp. annua

- Čierťaz, okraj lesa a krajnica lesnej cesty popri zelenej turistickej značke, hojný výskyt
- popri lesnej ceste smerom zo Šarbovského sedla, hojný výskyt

Stenactis annua subsp. septentrionalis

- Čierťaz, rúbanisko hojný výskyt na ploche cca 80 x 80 m
- Čierťaz hojný výskyt popri krajnici spevnenej lesnej cesty

Rhus typhina (regionálny invázny botanický druh)

- Krajná Porúbka, ojedinelý výskyt v záhradke domu č. 4 na ploche cca 2 m
- Medvedzie, vysadený a miestami splanený pri potoku
- Šarbov, na ploche cca 2 m splanený pri dome č. 14
- Dlhoňa, splaňuje pri dome. č. 17 a č.7
- Vyšná Pisaná, dom č. 18
- Vyšná Pisaná, vysadený pred detským domovom
- Vyšná Pisaná, miestami splanený v alúviu miestneho potoka

Partenocissus quinquefolia (regionálny invázny botanický druh)

- masovo splaňuje v brehovom poraste Hrišovho potoka.
- Dlhoňa, na plote domov č. 14 a č.16, na ploche cca 5x2 m

Typha laxmanii (regionálny invázny botanický druh)

- stála vodná plocha pri hájovni v doline Mazgalica na ploche cca 6 x 2 m

Inula helenium (zdomácnený taxón)

- Medvedzie, pri potoku.
- Šarbov, za domom č. 16, na ploche cca 5x2 m

Calamagrostis epigejos (expanzívny druh)

- na lúčnych biotopoch masovo smerom zo Šarbovského sedla do Šarbova

Pteridium aquilinum (expanzívny druh)

- Vyšná Pisaná, masový výskyt na ploche cca 100 x 50m na lúke nad obcou

**POZNÁMKY K VÝSKYTU POZORUHODNÝCH DREVÍN
V ZÁPADNEJ ČASTI CHRÁNENEJ KRAJINEJ
OBLASTI VÝCHODNÉ KARPATY**

T

RNDr. Eva Sitášová, PhD.

Ing. Ján Terray

Pri terénnych pochôdzkach počas činnosti botanickej sekcie v priebehu Tábora ochrancov prírody sme zaznamenali dreviny, ktoré upútali svojimi rozmermi, vekom a habitatom.

Lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*) - v lesnom celku Jablonka

Vek: cca. 200 rokov

Obvod: 500 cm (vo výške 130 cm)

Výška: cca –35 m

Breza tmavá (*Betula obscura*) - pri cintoríne v Krajnej Porubke

Javor horský (*Acer pseudoplatanus*) - Skalné horský hrebeň

Vek: cca. 200 rokov

Obvod: 500 cm

Výška cca –35 m

Buk lesný (*Fagus sylvatica*) - Skalné horský hrebeň

Vek: cca. 250 rokov

Obvod: 440 cm

Výška cca –30 m

Buk lesný (*Fagus sylvatica*) - Skalné horský hrebeň

Vek: cca 180 rokov

Obvod: 340 cm

Výška cca –28 m

Buk lesný (*Fagus sylvatica*) - Pralesovitý lesný celok Skalné smerom na Šarbov

Vek: cca. 200 rokov

Obvod: 380 cm

Výška cca –32 m

Lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*) - lesný dielec č. 277, LHC Kapišová

Vek: cca. 200 rokov

Obvod: 406 cm

Výška cca –35 m

Je nutné dodať, že pri vyhlasovaní týchto drevín za chránené, budú namerané hodnoty upresnené.

GEOLOGICKÁ SEKCIA NA XXVII. VS TOP–e

Mgr. Rudolf Amrien

Územie konania tábora ochrancov prírody sa nachádza vo Vonkajších Východných Karpatoch v povodí potoka Kapišovka. Poloha vo flyšovom pásme určovala charakter exkurzii, ktoré mimo geologickej náplne doplňoval geoekologický obsah. Prvé dve exkurzie sme absolvovali s krajinármi, potom sekcia pracovala samostatne.

Pondelok 29.7.2003

Absolvovali sme exkurznú trasu Tábor – Dubica – Dlhôňa – Havranec - Dlhôňa – Nižná Pisaná – Vyšná Pisaná – Tábor.

Po krátkom úseku proti prúdu potoka Kapišovka, údolnou deluviálnou nivou. Zakrátko sme odbočili vľavo na hrebeň Dubice. Pri výstupe strmým svahom sme sa zoznámili s geologickou stavbou územia a procesmi, ktoré sa na utváraní reliéfu krajiny podieľajú. Povrch územia bol tvorený zvetralinami Zlínskych súvrství, ktorých podložie tvoria prevažne makovické pieskovce. Občas sa v nich nachádzajú vložky lackých slieňov a ílovcov malcovského typu. Ich vznik je viazaný na usadzovanie v mori počas treťohôr v strednom eocéne (biaritz) a vo vrchnom eocéne (spodný priabon). Hornina je hlboko zvetraná, ľahko podlieha erózii a sú tu časté zosuvy. Aj podložie tábora budujú sčasti jazerné usadeniny bývalého jazierka, ktoré vzniklo zahradením zosuvom.

Po krátkom úseku severným smerom spojeným s poznávaním drevín a bylín sme sa rozhodli pre presun západným svahom s bohatou faunou, flórou a mykoflórou. Zdokumentovali sme výskyt cenných druhov a zbierali sme huby na výstavku.

Zostúpili sme do prameniskovej kotliny, s bohatými rastlinnými a živočíšnymi spoločenstvami.

Po krátkej zástavke sme sa po pravej strane údolia, s bohatým výskytom húb (južná expozícia svahu) presunuli do doliny potoka Mazgalica. Cestu lemujú bohaté lužne lúčne spoločenstva s častým výskytom prasličky obrovskej.

Časť sekcie urobila odbočku do Havranca (orol krikľavý, výskyt mečíku strechovitého). Niva Svidničky je na tomto úseku chudobnejšia ako niva Mazgalice.

Z hornej časti Dlhone sme sa cez nedostatočne využívané lúky presúvali smerom na Nižnú Pisanú. Na lúkach za púťou prevládali ruderalne spoločenstva rastlín. Prírodne sa ako hodnotné javí územie okolo strednej časti potoka ústiaceho pod Dlhôňou do Svidničky. Smutný pohľad vzbudzovali burinou

zarastené lúky v severozápadnej a strednej časti Stredných lúk. Lúky pred Veľkou Pisanou sú využívané.

Cesta do tábora viedla cez Nižnú a Vyšnú Pisanú. Pred Vyšnou Pisanou je na upätí vrchu Javorie upravený prameň s pitnou vodou a larvami mlokov.

Nazbierané huby (vyše 40 druhov) sme dali na výstavku.

Utorok 30. 7. 2003

Exkurzia viedla po trase: Tábor – Čierťaz – Skalné – dolina medzi Skalným a Lysým vrchom – dolina – severný svah Murinčiaku – Krajná Porúbka – Medvedie – Vyšná Pisaná – Tábor

Geologická stavba územia:

- a. Tábor - dolina medzi Skalným a Lysým vrchom: Zlínske súvrstvie – pieskovce, sivé ílovce, lastúrnaté rozpadavé vápnité ílovce. Vznikali koncom stredného eocénu (biaritz) a začiatkom vrchného eocénu (priabón).
- b. dolina medzi Skalným a Lysým vrchom: deluviálne sedimenty – hliny so skeletom z okolitých hornín.
- c. severne od Murinčiaku – dolina do Krajnej Porúbky – Zlínske súvrstvie – makovické pieskovce, jemnozrnné a hrubozrnné drobové pieskovce. Vznikali koncom vrchného eocénu (Vrchný priabón).
- d. kataster Krajnej Porúbky a krajina východne od Krajnej Porúbky: Belovežské súvrstvie – červené a zelené ílovce, tenkolavicové pieskovce s hieroglyfmi. Vznikali v strednom eocéne (lutét, Biaritz).
- e. okolo cesty Krajná Porúbka – Medvedzie: ako c
- f. niva potoka Hrišov pod Medvedím: fluviálne štrky a piesčité hliny.
- g. Medvedie – Vyšná Pisaná: ako b.

Na spodnom úseku v blízkosti tábora bola cesta poznačená hlbokými výmoľmi v dôsledku odvozu dreva. Venovali sme sa poznávaniu drevín bylín a húb. Zo živočíchov sme viackrát videli salamandru škvrnitú a skokana ostropyského. Po hrebeni sme vystúpili takmer na Skalné, potom sme traverzom pomedzi zvetrané pieskovcové skaly zostúpili do hlbkej doliny medzi Skalným a Lysám vrchom. V jej dolnej časti je prírodne hodnotné územie vytvorené sedimentáciou a eróziou so zaujímavými spoločenstvami.

Po krátkom postupe smerom na Šarbov sme prešli na lúky pozdĺž cesty zo Šarbova do Krajnej Porúbky. Pozorovali sme bocianov bielych a orla kriľavého, ktorý niesol v zobáku plaza. Lúky boli hospodársky využívané len sčasti.

Za pozornosť stoja vlhkomilné spoločenstva s prasličkou obrovskou a mečíkom strechovitým pozdĺž cesty do Medvedieho a tesne pod Medvedím. Zaslúžia si pozornosť.

Najbohatšie lúčne spoločenstva sme pozorovali pozdĺž chodníka Medvedie - Vyšná Pisaná, z ktorých je najpozoruhodnejšia lúka pred zostupom do Vyšnej Pisanej.

Streda 31.7.2003

Exkurzia viedla po trase: Tábor, niva Kapišovky, hrebeň Stredné – hranica s Poľskom – Stavok – Šarbov - Vyšná Pisaná – Tábor.

Na prvom úseku sme sa zoznamovali s prírodninami pri ceste cez nivu Kapišovky. Mineralogické zloženie hornín bolo charakteristické pre flyš. Na ceste sme zistili výskyt rohovcov s opálovým povlakom v materiály privezenom na cestu. Dali sme si za cieľ zistiť zdroj suroviny. Pred sútokom potokov Kapišovka a Starý potok sme videli lietať háju červenú.

Hrebeň Stredné charakterizoval výskyt veľa druhov húb. Po dosiahnutí štátnej hranice sme odbočili východným smerom s venovali sme sa poznávaniu drevín a ich ekologickým nárokom. Zakrátko sme dosiahli najvyšší vrch v katastri Vyšnej Pisanej

a v okrese Svidník Stavok 752 m. Hrebeňová časť zasahuje do chladnej podnebnjej oblasti. Po krátkej zástavke sme pokračovali po hraničnom hrebeni a poznávali prírodniny.

V Šarbovskom sedle sme začali zmiešaným lesom zostupovať na Šarbov. Les oplýval mimoriadnym bohatstvom húb. Pozdĺž cesty údolím sme videli veľa druhov drevokazného hmyzu, s opakovaným výskytom fuzáča alpského – *Rosalia alpina*. Z hľadiska biodiverzity boli zaujímavé lesíky v nive a pri prítokoch Hrišovho potoka.

O hospodárení v lesoch a aj s problémami s tým spojenými nás ochotne informovali členovia Šarbovského lesného spolku.

Pokračovali sme pozdĺž potoka až po sútok s pravostranným prítokom tečúcim medzi Skalným a Lysým vrchom. Údolie v dolnej časti tvorí z hľadiska biodiverzity a geomorfológie pozoruhodné územie.

Z údolia sme odbočili smerom na Starú hutu, kde sme našli mohutnú lipu spolu s viacerými zaujímavými stromami.

Do tábora sme sa vrátili cez les Čierťaz oplývajúci bohatstvom húb najmä v hrabinách.

Štvrtok 1.8.2003

Sekcia pracovala na trase: Nižná Pisaná – Kapišova – Tábor

V Nižnej Pisanej sme sa zamerali na analýzu nánosov potoka Kapišovka, kde sa potvrdil výskyt rohovcov v povodí

Rohovce tvoria aj prímes v materiáli v telese cesty. Nepodarilo sa zistiť, kde bol zdroj materiálu – pieskovcový lom, pieskovec bol základný materiál podkladu cesty (tanková cesta?). Zdroj sa nám nepodarilo zistiť, je pravdepodobne v povodí Kapišovky nad Vyšnou Pisanou.

V Kapišovej sme nad obcou navštívili objekt družstva, v areáli bývalej píly. Potvrdil sa výskyt vretenice obyčajnej, ktorá tu má dobre podmienky pre výskyt. Informácie o prírode sme

získavali od 91 ročného pána Jurinu. Dal nám údaj o lome, z ktorého sa ťažil pieskovec asi do roku 1934 a nachádzal sa v severozápadnej časti chotára obce za pílou. Používali ho ako materiál na stavby. Kameň z lomu nám ukázal vo svojom dvore. Bol to pieskovec s dobrými mechanickými vlastnosťami, stmelený kalcitom so žilkami vykryštalizovaného kalcitu. Na dvore sa nachádza mohutná lípa o obvodom 464 m pamätník z I. a II. svetovej vojny. Zaslúži si ochranu. Na miestnom cintoríne je niekoľko starých dubov s priemerom 300 – 360 cm.

Po príchode do tábora sme sa informovali o lome v katastri Vyšnej Pisanej. Výskyt lomu nebol nikomu známy.

Piatok 2.8.2003

Trasa: Tábor – Uhliarňa – Skatné – Čierťaz - Tábor

Z tábora sme šli pozdĺž potoka Kapišovka o odbočili vpravo údolím pod Uhliarňou. Našli sme výstroj vojakov z II. svetovej vojny. Na južných svahoch Skalného sa nachádza viac mohutných javorov, líp a brestov. Pokračovali sme na vrchol skalného a po hrebeni k poľskej hranici. Väčšie skalné útvary sme nenašli. Vyplašili sme krdliky jariabkov hôrných.

Na spiatočnej ceste sme sa zamerali na poznávanie fauny a flóry mokrín a pramenísk. Zistili sme prítomnosť salamandry škvrnitej a skokana ostropyského. Okrem bežných druhov sme zistili výskyt pečeňoviek.

Nad táborom sme venovali pozornosť lokalite Čierťaz, kde sme úspešne hľadali huby.

Výsledky sa prezentovali na zasadaniach táborovej rady.

GEOLOGICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA POVODIA KAPIŠOVKY

Geologický podklad:

Je tvorený horninami, ktoré sa usadzovali v eocéne, flyšovým vývojom s premenlivým podielom pieskovcov, ílovcov a slieňovcov. Flyšové jednotky sa na mladšie usadeniny presúvali v egenburgu pred 19 až 22,5 mil. rokmi, vo vrchnom ottnangu 18 až 19 mil. rokov, v spodnom karpate až strednom badene 14,5 až 18 mil. rokov a poslednou fázou presunu bol sarmat pred 10,5 až 13,5 mil. rokov.

More na územie opäť preniklo a definitívne z územia ustúpilo pravdepodobne cez spodný karpát a vrchný baden pred 14,5 až 18 mil. rokov.

V štvrtohorách v dôsledku rýchleho zvetrávania a malej odolnosti hornín dochádzalo k rozsiahlym zosuvom. Usadili sa nesúvislé, plytké, stráňové a podstráňové sedimenty. Hrúbka kvartérnych sedimentov je do 10 m.

Geologickým podkladom v hĺbke je kryštalický substrát.

Tektonika:

V Ondavskej vrchovine prevláda račianska tektonická jednotka, v Laboreckej vrchovine prevláda kryptoflyš.

Na území došlo k rozsiahlym svahovým deformáciám.

Územie sa pomaly dvíha. Charakterizuje ho antiklinála v smere severozápad – juhovýchod. Vzrast teploty do hĺbky 1 km v oblasti je 20°C až 30°C (nízky nárast).

Ložiská nerastov v oblasti sa nevyskytujú, z nerastných surovín sú prítomné predovšetkým pieskovce a bridlice.

Mohorovičova diskontinuita (rozhranie medzi zemskou kôrou a zemským plášťom) je v hĺbke približne 48 km (veľmi hlboko).

Povrch:

Povrch krajiny je v rozmedzí 300-700 m nadmorskej výšky, prevláda nadmorská výška od 300-500 m.

Reliéf:

vrchovinový až hornatinový reliéf s hlbokými V dolinami so slabo vyvinutou nivou, prechodné mierne vyzdvihnuté morfoštruktúry

vrchovín, vyššie polohy – stredne rezaný, nižšie polohy – silne zvlhnený až mierne rezaný

Súčasné reliéfotvorné procesy:

silný až stredne silný fluviálny proces s hojným výskytom intenzívnych zosuvných procesov.

Typy reliéfu:

fluviálna rezaná vrchovina, fluviálna rezaná pahorkatina.

Svahové pohyby:

zo svahových pohybov sú najvýznamnejšie zosuvy a zemné prúdy. Územie je potenciálnou oblasťou stredných až veľkých zosuvov.

Sklonitosť územia:

6° až 14°.

Geomorfologické jednotky:

Provincia: Východné Karpaty

Subprovincia: Vonkajšie Východné Karpaty

Oblasť: Nízke Beskydy

Celok: Laborecká vrchovina – pohraničie, vrchovina severne od Vyšnej Písanej a Korejoviec

Ondavská vrchovina – južná a západná časť územia

Ovzdušie:

Klimatická oblasť: mierne teplá, vlhká, vrchovinová, mierne chladná na hrebeni (poľská hranica)

Klimatogeografický typ: horská klíma mierne teplá - Ondavská vrchovina, horská klíma mierne chladná – Laborecká vrchovina.

Teplota vzduchu:

Január: -5°C až - 7°C

Júl: 16°C až 18°C

Bezmrazové obdobie: 120 až 140 dní

Počet letných dní: na hrebeni 10 až 30 dní, nižšie polohy 30 až 50 dní.

Dni s teplotou pod 0°C: 100 až 120 dní

Relatívny slnečný svit (rok): 40% až 42%

Oblačnosť: 70% až 75%, pri prechode brázdy nízkeho tlaku sa priemerné denné zrážky pohybujú od 6 do 7 mm.

Začiatok vykurovacieho obdobia: 10.9.

Dĺžka vykurovacieho obdobia: 240 dní

Zrážky: ročné 700 až 1 000 mm, leto 400 až 600 mm, zima okolo 300 mm, do 400 mm na hrebeňoch

Snehová pokrývka: 120 až 180 dní

Výpar: 500 až 600 mm za rok, mierny nadbytok vlhky

Smer vetra: prevládajú severné a južné vetry, bezvetrie je 16% ročného času.

Vodstvo:

Povodie: Dunaj, čiastkové povodie Bodrog, základné povodie Ondava, drobné povodie Lodomirka.

Elementárny odtok: 10 až 20 l/s/km² za rok

Rozkolísanosť prietokov (Svidník): 49,71 x , 81 m³/1,63 m³

Režim odtoku: výrazne dažďovo snehový

Zamrzanie tokov: medzi 21.12 až 31.12.

Rozmrzanie tokov: 21. až 30. 2.

Podzemné vody: len zo zrážok, prevládajú malé pramene s výdatnosťou do 0,3 l/s.

Pôdy:

Pôdne typy:

vrchovina - kambizeme nenasýtené (kyslé), kambizeme nenasýtené oglejené, sprievodné pseudogleje, lokálne gleje, s veľmi malým až malým obsahom draslíka, veľmi malý obsah fosforu, s vysokým obsahom humusu zlej kvality.

Pôdne druhy:

Pôda piesočnato-hlinitá až hlinitá so silnou potenciálnou eróziou pôdy (potreba úpravy režimu obrábania pôd a lesnej ťažby).

Sorpčná kapacita pôd - vysoká, sorpčný komplex – slabo nasýtený

Bonita pôdy:

Prevládajú veľmi málo produkčné pôdy, lesné pôdy sú produkčne dobré.

Paleogeografia pleistocénu:

- a. najstarší pleistocén – tegelen (pred 1 250 000 rokmi): lesnatá krajina s listnatými a zmiešanými lesmi
- b. mindelský glaciál (450 000 až 700 000 rokov): tundrová krajina s riedkym porastom nižších rastlín (lišajníky, machy), s primitívnymi mrazovými pôdami premiestňovanými intenzívnou soliflukciou (pôdotok), pomalým zvetrávaním a tvorbou glaciálno-fluviálnych, soliflukčných a proluviálnych svahových sedimentov
- c. interglaciál (medziľadová doba) mindel - riss (350 000 až 450 000 rokov)
- d. risský glaciál (doba ľadová, 130 000 až 350 000 rokov): tundrová krajina s riedkym porastom nižších rastlín (lišajníky, machy), s primitívnymi mrazovými pôdami premiestňovanými intenzívnou soliflukciou (pôdotok), pomalým zvetrávaním a tvorbou glaciálno-fluviálnych, soliflukčných a proluviálnych svahových sedimentov
- e. interglaciál riss - wurm (100 000 až 130 000 rokov): vyššie polohy - lesná krajina so zmiešanými lesmi, nižšie polohy – lesná krajina s teplomilnými listnatými lesmi
- f. würmský glaciál (10 000 až 100 000 rokov): tundrová krajina s riedkym porastom nižších rastlín (lišajníky, machy), s primitívnymi mrazovými pôdami premiestňovanými intenzívnou soliflukciou (pôdotok), pomalým zvetrávaním a tvorbou glaciálno-fluviálnych, soliflukčných a proluviálnych svahových sedimentov

Je veľký predpoklad, že v území sa zachovali glaciálne druhy rastlín a živočíchov. Vzhľadom ku klimatickému vývoju sú v tejto oblasti na to veľké predpoklady.

Potenciálna prirodzená vegetácia:

Kvetnaté, bukové a jedľové lesy, javorové horské lesy (hrebene).

Kultúrna krajina:

So stredným zastúpením stromov a riedkym zastúpením krovin. Prevládajú podhorsko-horské kroviny a mezofilné kroviny. Na vlhkých miestach sú zastúpené podhorské vrby.

Fytogeografické členenie:

Oblasť západokarpatskej flóry (Carpaticum occidentale)

Obvod: východobeskydskej flóry (Beschidicum orientale)

Okres: Východné Beskydy, podokres Nízke Beskydy

Vývoj vegetácie postglaciáli (vývoj po dobe ľadovej):

Mladšie obdobia subarktické (10 000 až 11 000 rokov): riedke brezovo – borovicové porasty s chudobným podrastom tráv a bylín.

Preboreálne - boreálne obdobia (7 500 až 10 000 rokov): vyššie polohy - lesné porasty s prevahou buka, v najvyšších polohách – jedle a smrek, nižšie polohy – porasty teplomilných kriačín s lieskou, hlohom, drienom a inými svetlomilnými a teplomilnými drevinami, bohatý trávnatý – bylinný podrast.

Atlantické obdobia (4 500 až 7 500 rokov): lesné porasty s prevahou buka, vo vyšších polohách s jedľou, smrekom a smrekovcom, v nižších polohách subxerofilné podhorské duby a dubohraby, bohatý bylinný a trávnatý porast.

Subboreálne obdobia (2 500 – 4 500 rokov): lesné porasty s prevahou buka, v nižších polohách s hrabom, vo vyšších polohách s jedľou, smrekom a smrekovcom, podhorské hraby a dubohraby.

Subatlantické obdobia (1 000 až 2 500 rokov): lesné porasty s prevahou buka, v nižších polohách s hrabom, vo vyšších polohách s jedľou, smrekom a smrekovcom, nižšie podhorské duby a dubohraby, nivy, lužné lesy a sprievodné spoločenstvo vodných plôch.

Zoogeograficky patrí územie do oblasti listnatých lesov, región Východné Karpaty prechodný obvod Nízokobeskydský okrskok.

Geokologické (prírodné) krajinné typy:

Vrchoviny a nižšie hornatiny na silikatovom podklade s kambizemami a kyslomilnou bučinou.

Nižšie plošinaté predhoria na silikatovom substráte s kambizemami nasýtenými s kyslomilnou dubinou až bučinou.

Typy súčasnej krajiny:

Vyššie polohy - krajina zmiešaných lesov, nižšie polohy – oráčinovo lúčno-lesná krajina.

Literatúra:

Emil Mazúr: Atlas Slovenskej socialistickej republiky – Slovenská akadémia vied a Slovenský úrad geodézie a kartografie, Bratislava 1980

J.Nemčok: Geologická mapa Pienin, Čergova, Ľubovnianskej a Ondavskej vrchoviny – Geologický ústav Dionýza Štúra v spolupráci so Slovenskou kartografiou š. p. Bratislava 1990

O. Kumpera, Z. Vašíček: Základy historickej geologie a paleontologie – SNTL Bratislava 1988

Milan Mišík, Ivo Chlupáč, Ivan Cícha: Stratigrafická a historická geológia – SPN Bratislava 1985

Juraj Hraško, Vladimír Linkeš, Ján Němeček, Pavel Novák, Rudolf Šály, Bohumil Šurina: Morfogenetický klasifikačný systém pôd ČSFR – Výskumný ústav pôdnej úrodnosti Bratislava 1991

Pozorované prírodniny počas exkurzií:

Živočíchy

Slimáky:

slizniak pásavý – *Limax cinereus* – niger

slimák záhradný – *Helix pomatia*

Rovnokrídlovce:

kobylka hryzavá – *Decticus verrucivorus*
kobylka zelená – *Tetigonia viridissima*
kobylka hnedastá – *Pholidoptera griseoptera*

Chrobáky:

bystruška potočná – *Carabus variolosus*
bežec potočný – *Nebria gyllenhali*
fuzáč alpský – *Rosalia alpina*
fuzáč obyčajný – *Leptura rubra*
fuzáč zavalitý – *Ergastes faber*

Motýle:

Dúhovec väčší – *Aputura iris*
Bábočka sieťkovaná – *Araschnia levana*

Dvojkridlovce:

Muchárka čierna – *Andrenosoma atrum*
Pestrica pruhovaná – *Epistrophe balteata*
Kuklorodka jelenia – *Lipoptena cervi*
Kuklorodka vtáčia – *Ornithomyia avicularis*

Ryby:

Hlaváč pásoplutvý – *Cottus poecilopus*

Obojživelníky:

Salamandra škvrnitá – *Salamandra salamandra*
Skokan ostropyský – *Rana arvalis*

Plazy:

jašterica obyčajná – *Lacerta agilis*
jašterica živorodá – *Lacerta vivipara*
slepúch lámavý – *Anquis fragilis*
vretenica obyčajná – *Vipera berus*

Vtáky:

Jariabok hôrny – *Tetrastes bonasia*
Bocian biely – *Ciconia ciconia*
Včelár obyčajný – *Pernis apivorus*
Haja červená – *Milvus milvus*
Jastrab veľký – *Accipiter gentilis*
Orol krikľavý – *Aquila pomarina*

K ochrane sekcia doporučuje vyhlásiť mohutnú lipu na Jurinovom dvore v Kapišovej.

Mohutná lipa je pamätník najt'ažších bojov v 2. svetovej vojne, je majestátna a zdravá, jediné poškodenie je zásah črepiny v 2. svetovej vojny.

ZPRÁVA O VÝSLEDČÍCH HERPETOLOGICKÝCH PRŮZKUMŮ BĚHEM VS TOP 2003

Ing. Jiří Haleš

Jankovcova 47, 170 00 Praha 7

Úvodem je třeba konstatovat, že optimální období pro efektivní průzkum v této živočišné skupině je jaro, v plném létě již nelze zastihnout ve vodě rod *Trirurus*, žáby nelze registrovat podle svolávacích hlasů a plazi nepotřebují v nejteplejším období využívat k behaviorální termoregulaci sluněním volné osluněné plochy, kde jsou pozorovatelní. Setkání s nimi je pak zcela nahodilá událost, kdy jsou zastiženi zejména při migraci za potravou téměř kdekoliv a jakákoliv metodika vyhledávání podle předpokládaných stanovištních biotopů je neúčinná. Názorným dokladem toho byly nálezy užovky obojkové (*Natrix natrix*) v hromadě dříví, připraveného pro táborovou vatru a zmije obecné (*Vipera berus*), která vylezla z téže hromady o dva dny později. Proto jsem se obrátil na všechny účastníky tábora se žádostí, aby evidovali a hlásili mi každé setkání se zástupci herpetofauny i když se uskutečnilo v rámci exkurze s jinou sekcí. V tomto směru byla významná zejména hlášení dr. Sitašové o nálezu *Rana arvalis* a *Rana dalmatina* na trase botanické exkurze.

Nálezy vzácnějších či významnějších druhů jsem se snažil lokalizovat pomocí satelitního lokátoru GPS, jehož přesnost

polohová je cca 5 metrov, výšková cca 25 metrov pri dobrom výhľade na oblohu, jinak presnosť klesá. U bežných hojných dominantných druhů byl takto přesně lokalizován jen první jedinec, nebo charakteristický biotop.

Lokalizace druhů, hlášených od členů jiných sekcií, byla běžně méně přesná; pokud byli schopni místo ukázat na mapě, bylo možné jim přiřadit přibližné souřadnice dodatečně (dodané mapy nebyly geografickými souřadnicemi vybaveny, bylo nutno je tam přenést po zaměření dvou na mapě vyznačených objektů - mosty ve Vyšnej a Nižnej Pisanej).

Soupis pozorovaných druhů :

A M P H I B I A :

Caudata: salamandra škvrnitá - SALAMANDRA
SALAMANDRA

Anura: kunka žltobruchá - BOMBINA VARIEGATA
hrabavka škvrnitá - PELOBATES FUSCUS
ropucha obyčajná - BUFO BUFO
skokan hnedý - RANA TEMPORARIA
skokan ostropyský - RANA ARVALIS
skokan štíhly - RANA DALMATINA

R E P T I L I A :

Sauria: jašterica obyčajná - LACERTA AGILIS
jašterica živorodá - ZOOTOCA (LACERTA)
VIVIPARA

slepúch lámavý - ANGUIS FRAGILIS

Ophidia: užovka obyčajná - NATRIX NATRIX
vretenica obyčajná - VIPERA BERUS

(podle hlášení a popisu od místních obyvatelů je velmi pravděpodobný výskyt užovky hladké - Coronella austriaca;

hlášení o výskytu *Lacerta viridis* je zřejmě výsledek pozorování samců *L. agilis*, kteří mají zelené boky. Hlášení o výskytu *Elaphe longissima* se po důkladnější ověřovací diskusi s ohlašovatelem (horár z Nižnej Pisanej) evidentně vztahovalo k přerostlé *Natrix natrix*. Na optimálním biotopu u pily pod Nižnou Písanou nebyla *E. longissima* nalezena, ani podle místního zpravodaje pozorována, patrně se v této oblasti nevyskytuje)

Poznámky k jednotlivým druhům:

Salamandra salamandra – několik nálezů svědčí o relativní hojnosti tohoto bioindikátoru kvality (čistoty) prostředí, zejména vod pro rozmnožování. V tomto směru je příznačný rovněž hojný výskyt raků.

Bufo bufo – hojná, časté nálezy přejetých na silnici; stálo by za úvahu aplikovat příslušnou silniční značku.

Rana temporaria – dominantní druh skokana; početnost jedinců je zřejmě limitována omezeným množstvím vhodných vodních nádrží pro reprodukci

Lacerta agilis – ojedinele pozorována barevná aberace *erythronota*, jinak běžné zbarvení

Natrix natrix – poměrně hojný druh, pro nedostatek žab se zde živí převážně lovem rybek a výskyt se soustřeďuje kolem potoků.

Lokalizace:

Vzhledem k tomu, že tábor byl umístěn na rozhraní pásma lesů a luk, bylo zde možno zastihnout díky tzv. okrajovému efektu ekotonu druhy z obou prostředí – např. *Lacerta agilis*, která zde

měla horní výškovou hranici rozšíření, podobně jako *Anguis fragilis*, zatím co *Zootoca vivipara* se vyskytovala odtud výše.

Naměřené souřadnice tábora: 49°24,587's.š.; 021°36,248'v.d.; 398m n.m.

Další nálezy:

Lacetra agilis erythronota: 49°23,955'; 021°37,070'; 381m

Salamandra salamandra: nad táborem v lesním pásmu

Bombina variegata: běžná v kalužích na lesních cestách (zalité prohlubně vyjetých kolejí od traktorů)

Rana arvalis: hlášení nálezu severně od potoka Kapišovka na vrstevnici 450m

Rana dalmatina: poblíž předešlého druhu ve stejné výšce (svah Čierťaz)

Pelobates fuscus: hlášen nález přímo v táboře

Rana temporaria: hojný druh, výskyt častější v lesním pásmu

Bufo bufo: hojný druh, výskyt častější pod lesním pásmem

Charakteristika krajiny z hlediska životních podmínek herpetofauny, možnosti aktivní ochrany a podpory vzácnějších výskytů:

Pro podporu obojživelníků, kteří potřebují k životu (reprodukcii) stojaté vody, by bylo vhodné vytvořit podél stávajících potoků slepá ramena či prohlubně, nejlépe na slunných místech.

Krajina, budovaná na flyšovom podklade má nedostatok stanovištní nabídky (a zrejme i líhni a zimovišť) pro plazy. Ti se zde významně koncentrují na skládkách dřeva jako náhradních úkrytech i soláriích a jsou zde při častém přemísťování klád drceni. Dále využívají umělé útvary kolem domků (stáje, kůlny, komposty, skládky materiálu), kde jsou odkázáni na přízeň či nepřízeň lidí. Hadi jsou částí obyvatelů přímo pronásledováni na základě přežitků v myšlení a z toho odvozeného chování. Během terénní činnosti jsem byl vyzván místním obyvatelem, když už hady najdu, ať je vychytám a pobiju, nebo odnesu. V důsledku těchto faktorů je fauna plazů kvantitativně (a možná i kvalitativně) chudší, než odpovídá možnostem prostředí.

Navrhovaná opatření pro podporu plazů:

V místech skládky dřeva ponechat na slunném místě jednu nerušenou hromadu, která zůstane trvale na místě a zde sídlící plazi nebudou drceni při přemísťování. Upozornit obyvatele a zajistit ochranu snůšek vajec, která hadi i ještěrky často ukládají do hnojišť a kompostů, kde je substrát teplejší, než běžný terén.

Šířit kulturní vztah k volně žijícím živočichům a objektivní informace o druzích kterým se z neznalosti křivdí, potlačovat pověry a předsudky a upozorňovat na zákonnou ochranu všech druhů plazů včetně vretenice. V tomto směru byla prvním zřejmě úspěšným a funkčním krokem beseda s místními obyvateli, kterou během TOPu zajistil starosta Nižnej Písanej Grega.

Jako osvětově-informační prostředek nabízím zejména pro využití na školách naši videostudii „Poznej a chraň naše plazy“, úspěšně využívanou v českých školách jako výuková pomůcka.

**HNIEZDENIE BOCIANA BIELEHO (*Ciconia ciconia*)
V OKRESE SVIDNÍK V ROKU 2003**

RNDr. Miroslav Fulín, PhD.

ÚVOD

Krajina okresu Svidník nepatrí k územiám, ktoré sú historicky považované za typické hniezdne lokality. Prvé zmienky o výskyte bocianov z územia pochádzajú z fenologických pozorovaní. Týkajú sa pozorovania výskytu bocianov v obci Hunkovce v rokoch 1906 – 1907, vo Svidníku a Giraltovciach v rokoch 1907 – 1910. Najstarší údaj o hniezde pochádza z Hunkoviec z roku 1906 (Mošanský 1970). Postupný posun bocianov do Ondavskej vrchoviny údolím Tople začína v 30 – tých rokoch 20. storočia. Sčítanie hniezd v roku 1934 potvrdilo výskyt iba jedného hniezda v Giraltovciach. Prvé konkrétne údaje pochádzajú zo sčítania v roku 1958, kedy boli zaznamenané hniezda v obciach Kračúnovce, Ladamírová, Okrúhle, Stročín, Svidník (Stollmann 1964). Sčítanie hniezd v roku 1968 potvrdilo výskyt hniezd v obciach Kračúnovce, Krajná Poľana, Kružľová, Ladamírová, Matovce, Mestisko, Okrúhle, Príkra, Svidník a Vyšný Orlík (Stollmann 1971).

Systematickému, každoročnému prieskumu výskytu hniezd na území okresu sa venujeme od roku 1976. Od uvedeného roka evidujeme všetky hniezda a pokusy o zahniezdenie aj vďaka spolupráci s majiteľmi hniezdných stanovišť a pracovníkom odboru životného prostredia na okresnom úrade (Fulín 2000).

Počas tohtoročného TOP-u sme si dali za cieľ zdokumentovať jednotlivé hniezda v okrese a zaznamenať s akým výsledkom jednotlivé páry hniezdili.

Za údaje o hniezdach ďakujeme touto cestou všetkým účastníkom, ktorí nám poskytnú informácie, pracovníkom Správy CHKO Východné Karpaty a odboru životného prostredia na Okresnom úrade.

SÚČASNÝ STAV V HNIEZDENÍ BOCIANOV V OKRESE

Beňadikovce

Hniezdo bolo založené v roku 1998 na komíne PD.

Cernina

Jedno hniezdo je na stĺpe elektrického vedenia na Moskovskej ulici pri čísle domu 13. Evidujeme ho od roku 2002. Druhé hniezdo bolo postavené na komíne školy v roku 1997. Na jar 1998 ho miestni občania zhodili. Bociany si opätovne postavili hniezdo na komíne školy v roku 2000. Po skončení hniezdnej sezóny zaniklo. Pre potreby hniezdenia bola v obci pri č. d. 166 inštalovaná podložka na samostatnom betónovom stĺpe.

Cigla

Hniezdo sa nachádza na striedške vetracieho komína maštale PD.

Dlhoňa

Stĺp s podložkou pod hniezdo bol inštalovaný v roku 1994 pri kostole, neďaleko domu č. 12.

Dubová

Aktívne hniezdo sa nachádza v záhrade na stĺpe elektrického vedenia pri č.d. 21. Oproti nemu sa vo vzdialenosti cca 50 m pod cestou od roku 2001 nachádza podložka na samostatnom drevenom stĺpe bez hniezdného materiálu.

Dukovce

V júni priletelo na polia do okolia obce asi 100 bocianov. Počas svojho pobytu vystavili si dve nové hniezda. Jedno na stĺpe elektrického vedenia v areáli hospodárskeho dvora PD a druhé na stĺpe elektrického vedenia pri č.d. 10.

Giraltovce

V meste sa v posledných rokoch počet hniezd výrazne zvýšil. Jedno hniezdo je na stĺpe elektrického vedenia pred poliklinikou. V roku 2003 je rozpadnuté. Druhé je na stĺpe elektrického vedenia v areáli podniku SAD na Prešovskej ulici ešte pred mostom (za benzínovou pumpou). Pôvodné bolo na komíne kúrenia fy GIRA do roku 1997 kedy bolo hniezdo zhodené a na komíne urobená podložka. Tretie hniezdo bolo z komína kúrenia firmy KORBA

prestáňované v roku 2002 na stĺp elektrického vedenia. Štvrté, hniezdo postavené v roku 2001 na komíne posty - Domu sociálnych služieb. Piate hniezdo je za kostolom vpravo na komíne mohutnej budovy kultúrneho domu. V roku 1996 a 1997 neexistovalo. V roku 2003 je to Stredná škola podnikateľská. Šieste hniezdo je na komíne Polície pod cestou smerom na Bardejov. Siedme hniezdo je pri vstupe do mesta vľavo pod cestou za firmou Korba je budova Gymnázia a na jej komíne ústredného kúrenia je hniezdna stavba. Ôsme hniezdo je na komíne kúrenia dielni LZ. Deviate je hniezdo na podlažke na pôvodnom komíne budovy Materskej školy a Základnej umeleckej školy, vpravo na námestí hore pred vstupom. Desiate hniezdo je na strieške vetracieho komína maštale PD.

Hrabovčik

Pôvodné hniezdo bolo postavené v roku 1993 na komíne obecného úradu. Dnešné je na samostatnom stĺpe s podlažkou pri OcU.

Hunkovce

Hniezdo bolo vystavené na pôvodnom drevenom stĺpe elektrického vedenia v bývalom areáli PD v roku 1994. Dnes patrí areál píle a elektrické vedenie je odstrihnuté.

Kalnište

Pôvodné hniezdo bolo postavené v roku 1995 na komíne kaštieľa. V roku 2002 bolo preložené na podlažku na samostatnom stĺpe pred dom číslo 114. V roku 2003 bociany opätovne presídlili na staré miesto.

Kapišová

Hniezdo z komína MS bolo preložené na samostatný stĺp s podlažkou.

Kečkovce

Hniezdo je na stĺpe elektrického vedenia pri c.d 18. Od r. 1993 do 2000 neexistovalo. V roku 2000 bociany opätovne zahniezdili na tom istom stĺpe. V roku 2002 hniezdo neexistovalo a v roku 2003 bociany opätovne zahniezdili na tom istom stĺpe elektrickom vedenia.

Kračunovce

Hniezdo sa nachádza na stĺpe elektrického vedenia na dolnom konci v obci pri č.d. 245. Zhodené bolo koncom roka 1999. Bociany na ňom opätovne zahniezdili v roku 2000. Pôvodné hniezdo bolo v obci na komíne rodinného domu Anny Bandzakovej č.d. 95 do roka 2002.

Krajná Poľana

Hniezdo bolo založené v roku 1963 na komíne Materskej školy, č.d.24. V roku 1992 sa hniezdo rozpadlo. Bociany opätovne osídlili pôvodné miesto.

Krajná Porúbka

Hniezdo bolo zaregistrované ako staršie v roku 2003. Je postavené na stĺpe elektrického vedenia.

Kružľová

Hniezdo bolo postavené v roku 1993 na komíne OU.

Kuková

Hniezdo je na lipe pri kostole.

Kurimka

Na komíne školy pre 1-4. roč. po vyhniezdení v roku 1993 urobená podložka pod hniezdo.

Ladomirová

Pôvodné hniezdo bolo na stĺpe elektrického vedenia pri výjazde z obce smerom na Duklu vľavo neďaleko cigánskej kolónie. Obnovene bolo v roku 2000. Na betónový stĺp vpravo vedľa výjazdu z obce bola inštalovaná podložka. Toho času ju prerastajú konáre okolitých stromov. Druhé hniezdo bolo pôvodne na stĺpe elektrického vedenia pri č. d. 77 pri výjazde z obce vpravo dole. Toto hniezdo bolo v roku 2001 na podložke na tom istom stĺpe elektrického vedenia. Najstaršie hniezdo bolo do roku 2001 na komíne fary po príchode do obce od Svidníka vpravo pod cestou. Dnes je hniezdo premiestnené na podložku na samostatnom stĺpe v oplatenom priestore pred kostolom.

Lužany pri Topli

Hniezdo sa nachádza na samostatnom stĺpe s podložkou pri č.d.51.

Matiaška

V roku 2000 postavili bociany nové hniezdo na stĺpe elektrického vedenia pri č.d. 29. Po vyhniezdení bolo zhodené a vystavená podložka na samostatnom stĺpe pri OcÚ bez materiálu.

Matovce

Hniezdo z elektrického stĺpa bolo prelozene na samostatný stĺp s podložkou oproti rodinnému domu č. 33 od Prešova po ľavej strane za modrým domom.

Mičákovce

Hniezdo sa nachádza na betónovom stĺpe s podložkou pri č.d.11.

Nižná Písaná

Hniezdo na stĺpe elektrického vedenia bolo postavené v r. 2002. Pravdepodobne sem prehniezdil pár z Vyšnej Písanej. Po vyhniezdení vystavená podložka na samostatnom stĺpe.

Nižný Mirošov

Hniezdo zo stĺpa elektrického vedenia bolo prelozene na podložku na samostatný stĺp v roku 1995. Nachádza sa dole v obci pod cintorínom pri č.d. 8, na križovaní ciest do hosp. dvora.

Nižný Orlík

Staršie hniezdo je od roku 1993 na podložke postavenej v strede obce pri ceste od Bardejova vpravo pri požiarnej zbrojnici, neďaleko domu č. 55. Nové hniezdo bolo postavené na začiatku obce pri č.d. 73 na stĺpe elektrického vedenia v r. 2003.

Okrúhle

Funkčné hniezdo sa nachádza na stĺpe elektrického vedenia pri ceste zo Svidníka vo dvore pri bytovke poľnohosp. družstva. V hniezde sú late ako zábrany proti hniezdeniu. Vedľa za plotom bývalého vedenia PD sa nachádza samostatný stĺp s podložkou.

Radoma

Hniezdo bolo postavené v roku 1999 na stĺpe elektrického vedenia pri č.d. 57. Po zhodení v r. 2002 bolo preložené na samostatný stĺp s podložkou oproti domu č. 57. Bociany ale v roku 2003 zahniezdili na stĺpe elektrického vedenia pri č.d. 69. V roku 2003 je podložka bez hniezdneho materiálu.

Roztoky

Hniezdo bolo založené v r. 2001 na stĺpe elektrického.. vedenia v záhrade domu c. 57 pod kostolíkom.

Svidnička

Hniezdo bolo v roku 2000 postavené na stĺpe elektrického vedenia. V roku 2001 bolo prelozene na samostatný stĺp s podložkou pri č.d. 16 oproti je krčma.

Svidník

Pôvodné hniezdo bolo na komíne bytovky za nákupným centrom na námestí. (Maj. povst. čes. ľudu č. 672/4). Terajšie hniezdo stojí na komíne kúrenia 2. ZŠ.

Šapinec

Hniezdo na stĺpe s podložkou je pri č.d. 21. V r. 2003 je podložka bez hniezdneho materiálu.

Šoboš

Hniezdo ako nové bolo postavené v roku 2003 na stĺpe elektrického vedenia na konci obce.

Vagrinec

Hniezdo sa nachádza na podložke inštalovanej v roku 1995 pri autobusovej zastávke, oproti rod. d. c. 42.

Vápeník

Hniezdo bolo postavené v r. 2002 na stĺpe elektrického vedenia pod kostolíkom pri vstupe do obce.

Vyšná Jedľová

Hniezdo bolo založené v roku 1998 na stĺpe elektrického vedenia. Hniezdo bolo pred sezónou 1999 prelozene na samostatný stĺp s podložkou.

Vyšná Pisaná

Hniezdo na stĺpe elektrického vedenia postavené v r. 2000. V roku 2002 bolo zo stĺpa elektrického vedenia prelozene na samostatný stĺp s podložkou.

Vyšný Mirošov

Staré hniezdo bolo na stĺpe elektrického vedenia pri č.d. 91. V roku 1995 bolo preložené na podložku na samostatnom stĺpe

oproti domu č. 91. V roku 2003 bolo postavené nové hniezdo postavené na stĺpe elektrického vedenia vo dvore pri č.d. 23.

Vyšný Orlík

Jedno hniezdo bolo do roku 2001 na zásobníku krmív v areáli hospodárskeho dvora PD. Druhé hniezdo bolo na samostatnom stĺpe s podložkou pod kostolom pri fare. V roku 2003 je podložka bez hniezdneho materiálu. Terajšie hniezdo sa od roku 2000 nachádza na stĺpe elektrického vedenia pri č.d. 54.

ZÁVER

V okrese Svidník je v súčasnosti registrovaných 39 hniezdnych lokalít. Vyskytuje sa tu spolu 59 hniezdnych stavieb na ktorých aktívne v roku 2003 hniezdilo 47 hniezdnych párov. Výsledky hniezdenia v roku 2003 sú uvedené v tabuľke č. 1. Hniezda sa vyskytujú v dvoch orografických celkoch – Ondavská vrchovina (54 hniezd) a Laborecká vrchovina (5 hniezda). Hniezda sú v nadmorskej výške od 180 m n. m. (Mičakovce) do 448 m n. m. (Vápeník).

LITERATÚRA

FULÍN M., 2000: Hniezdne lokality bociana bieleho na Slovensku v rokoch 1996 – 2000. In: Fulín M. CICONIA SLOVENSKO 2000, Zborník príspevkov z odbornej konferencie, vyd. VsM Košice 47 – 90.

MOŠANSKÝ A. 1970: Ekologická avigeografia východného Slovenska - Ekologická a historická analýza avifauny východnej časti Západných Karpát za posledné storočie. I. zväzok. Rukopis Východoslovenské múzeum, Košice.

STOLLMANN A., 1964: Príspevok k rozšíreniu bociana bieleho (*Ciconia ciconia*) na Slovensku v r. 1958. Zborník Východoslovenského múzea V. A. str. 121 - 130

STOLLMANN A., 1971: Bocian biely (*Ciconia ciconia* L.) na Slovensku v roku 1968. Československá ochrana prírody 12, str. 143 – 178.

Tabuľka č. 1. Prehľad hniezdných lokalít bociana bieleho v okrese Svidník a výsledky hniezdenia v roku 2003

Por.č. lokality	Lokalita	Por.č. hniezda	Umiestnenie hniezda	Výsledok hniezdenia
1.	Beňadikovce	1.	Kd	HPm2
2.	Cernina	2.	Es	HPo
		3.	Ps	HO
3.	Cigla	4.	Stvk	HPm3
4.	Dlhoňa	5.	Ps	HPm4
5.	Dubová	6.	Es	HPm4
		7.	Ps	HO
6.	Dukovce	8.	Es	HPo
		9.	Es	HPo
7.	Giraltovce	10.	Es	HO
		11.	Kd	HPm4
		12.	Kd	HPo
		13.	Kt	HPm1
		14.	Kt	HPm2
		15.	Kt	HPm2
		16.	Kt	HPo
		17.	Ps	HPo
		18.	Pskd	HPo
19.	Stvk	HO		
8.	Hrabovčik	20.	Ps	HPx
9.	Hunkovce	21.	NEs	HPm2
10.	Kalnište	22.	Kd	HPm2
		23.	Ps	HO
11.	Kapišová	24.	Ps	HPm4
12.	Kečkovce	25.	Es	HPo
13.	Kračúnovce	26.	Es	HPx
14.	Krajná Poľana	27.	Kd	HE
15.	Krajná Porúbka	28.	Es	HPm5
16.	Kružľová	29.	Kd	HPx
17.	Kuková	30.	Sm	HO
18.	Kurimka	31.	Pskd	HPm3
19.	Ladomírová	32.	Ps	HPm1
		33.	Ps	HPm4
		34.	Pses	HPm3
20.	Lužany pri Topli	35.	Ps	HPx
21.	Matiaška	36.	Ps	HO
22.	Matovce	37.	Ps	HPm3

23.	Mičakovce	38.	Ps	HPo
24.	Nižna Pisaná	39.	Ps	HB
25.	Nižný Mirošov	40.	Ps	HPm2
26.	Nižný Orlík	41.	Es	HB
		42.	Ps	HPm4
27.	Okrúhle	43.	Es	HPm3
		44.	Ps	HO
28.	Radoma	45.	Es	HPo
		46.	Ps	HO
29.	Roztoky	47.	Es	HPm4
30.	Svidnička	48.	Ps	HPm3
31.	Svidník	49.	Kt	HPm2
32.	Šapinec	50.	Ps	HO
33.	Šoboš	51.	Es	HPo
34.	Vagrinec	52.	Ps	HPm3
35.	Vápeník	53.	Es	HPm3
36.	Vyšná Jedľová	54.	Ps	HPx
37.	Vyšná Pisaná	55.	Ps	HB
38.	Vyšný Mirošov	56.	Es	HPo
		57.	Ps	HO
39.	Vyšný Orlík	58.	Es	HPm2
		59.	Ps	HO
40.	Beňadikovce	60.	Kd	HPm2
41.	Cernina	61.	Es	HPo
		62.	Ps	HO
42.	Cigla	63.	Stvk	HPm3
43.	Dlhoňa	64.	Ps	HPm4
44.	Dubová	65.	Es	HPm4
		66.	Ps	HO
45.	Dukovce	67.	Es	HPo
		68.	Es	HPo
46.	Giraltovce	69.	Es	HO
		70.	Kd	HPm4
		71.	Kd	HPo
		72.	Kt	HPm1
		73.	Kt	HPm2
		74.	Kt	HPm2
		75.	Kt	HPo
		76.	Ps	HPo
		77.	Pskd	HPo
78.	Stvk	HO		
47.	Hrabovčík	79.	Ps	HPx
48.	Hunkovce	80.	NES	HPm2
49.	Kalnište	81.	Kd	HPm2
		82.	Ps	HO

50.	Kapišová	83.	Ps	HPm4
51.	Kečkovce	84.	Es	HPo
52.	Kračúnovce	85.	Es	HPx
53.	Krajná Poľana	86.	Kd	HE
54.	Krajná Porúbka	87.	Es	HPm5
55.	Kružľová	88.	Kd	HPx
56.	Kuková	89.	Sm	HO
57.	Kurimka	90.	Pskd	HPm3
58.	Ladomírová	91.	Ps	HPm1
		92.	Ps	HPm4
		93.	Pses	HPm3
59.	Lužany pri Topli	94.	Ps	HPx
60.	Matiaška	95.	Ps	HO
61.	Matovce	96.	Ps	HPm3
62.	Mičakovce	97.	Ps	HPo
63.	Nižna Pisaná	98.	Ps	HB
64.	Nižný Mirošov	99.	Ps	HPm2
65.	Nižný Orlík	100.	Es	HB
		101.	Ps	HPm4
66.	Okrúhle	102.	Es	HPm3
		103.	Ps	HO
		104.	Es	HPo
67.	Radoma	105.	Ps	HO
		106.	Es	HPm4
68.	Roztoky	107.	Ps	HPm3
69.	Svidnička	108.	Kt	HPm2
70.	Svidník	109.	Ps	HO
71.	Šapinec	110.	Es	HPo
72.	Šoboš	111.	Ps	HPm3
73.	Vagrinec	112.	Es	HPm3
74.	Vápeník	113.	Ps	HPx
75.	Vyšná Jedľová	114.	Ps	HB
76.	Vyšný Mirošov	115.	Es	HPo
		116.	Ps	HO
77.	Vyšný Orlík	117.	Es	HPm2
		118.	Ps	HO

VYSVETLIVKY:

Výsledky hniezdenia : **HB** – pár sa len občas v zdržiava na hniezde; **HE** – hniezdo je obsadené len jedným bocianom; **HO** – hniezdo nie je obsadené; **HPm1** – hniezdny pár vyviedol jedno

mláďa ; **HPm2** – hniezdny pár vyviedol dve mláďatá; **HPm3** – hniezdny pár vyviedol tri mláďatá; **HPm4** – hniezdny pár vyviedol štyri mláďatá; **HPm5** – hniezdny pár vyviedol päť mláďat; **HPo** – hniezdo bolo obsadené, pár hniezdil, no z rôznych dôvodov nevyviedol mláďatá; **HPx** – pár hniezdil, no výsledok hniezdenia nepoznáme

Hniezdne stanovište : **Es** - elektrický stĺp, **Kd** - komín domu, **NEs** – neživý elektrický stĺp, stĺp s odstrihnutými drôťmi, **Kt** - komín kotolne, liehovaru, tehelne, **Ps** - samostatný stĺp s podložkou, **Pses** - podložka pod hniezdo na elektrickom stĺpe, **Pskd** - podložka na komíne domu, **Pses** - podložka na stĺpe elektrického vedenia, **Sm** - strom, **Stvk** - strieška vetracieho komína maštale,

POZNÁMKY K FAUNE MOTÝĽOV (*Lepidoptera*) ZÁPADNEJ ČASTI CHKO VÝCHODNÉ KARPATY

RNDr. Lubomír Panigaj
Ing. Ignác Richter

ÚVOD

Počas XXVII. Východoslovenského TOP-u vo Vyšnej Pisanej pracovala entomologická sekcia, síce v malom počte, ale o to intenzívnejšie (abecedne – Macková A., Panigaj J., Panigaj Ľ., Richter I.), ktorá sa zaoberala hlavne prieskumom výskytu motýľov na lokalitách v západnej časti CHKO Východné Karpaty,

podľa požiadaviek pracovníkov Správy CHKO V. Karpaty. Z uvedeného územia je málo literárnych údajov o výskyte motýľov, čiastočne sa dá nadviazať na práce uskutočnené v rámci X. Vsl. TOP-u konaného v Krajnej Bystrej (JÁSZAY, PANIGAJ 1987). Niekoľko zaujímavých údajov zverejnil tiež PANIGAJ (1999a, 1999b). V rokoch 1998 až 2001 prebehol v tomto území proces EIA a následný monitoring vyvolaný výstavbou a prevádzkou vedenia vysokého napätia Lemešany – štátna hranica s Poľskom, kde sa posudzoval aj vplyv na entomofaunu. Výsledky ale publikované neboli.

MATERIÁL A METODIKA

V teréne sme pracovali bežnými entomologickými metódami – priamou observáciou, odchytom motýľov motýľiarskou sieťkou, s následnou determináciou a vypustením späť do voľnej prírody. Uskutočnilo sa tiež niekoľko odchytov druhov s nočnou aktivitou na umelé svetlo v blízkom okolí tábora (uvádzané ako lokalita V. Pisaná-tábor). Zbierané boli len druhy obtiažne diagnostikovateľné, tie sú uložené v súkromnej zbierke I. Richtera.

POPIS SLEDOVANÝCH LOKALÍT

Všetky sledované lokality ležia v orografickom celku Laborecká vrchovina (kód - 750). Podklad študovaného územia tvoria horniny klasického karpatského flyšového pásma – pieskovce, ílovce, bridlice, zlepenca, miestami s význačným podielom vápenitého tmelu. Z hypsometrického hľadiska rozpätie nadmorských výšok dosahovalo od 300 m do 700 m.

Čierťaž – lesná dolina, pomerne úzka v bukovom poraste, s menšími otvorenými plochami drevoskladov severne od V. Pisanej.

Dlhoňa – okraj obce okolo štátnej cesty s kosenými, ale aj neudržiavanými plochami, miestami podmäčnými.

Havranec – okolie lesnej cesty za obcou s menšími otvorenými plochami.

Korejovce – trávnaté a krovinaté partie západne od obce, až po Kobyliakov vrch.

Krajná Porúbka – lúky a krovinato-lúčne plochy v okolí štátnej cesty.

Ladomírová – severne od obce, asi 1, 5 km, pred odbočkou na Šarišské Čierne, bylinné a bylinno-kriačtinové habitaty, miestami suché a výslnné, miestami podmáčané svahovými prameniskami.

Medvedzie – menšie lúčky západne od obce.

Šarbov - lúčne, čiastočne lesné alebo krovinaté partie pozdĺž cesty od obce severne po štátnu hranicu, v nadmorskej výške okolo

Vápeník – rozsiahle pasienky severozápadne od obce v nadmorskej výške

Vyšná Pisaná - takto označujeme okolie obce a vlastného tábora., s rôznymi habitatmi, viac-menej ovplyvnenými človekom (polia, kosienky, záhrady a pod.).

Zadná lúka – rozsiahle lúčne a lúčno-krovinaté porasty východne od obce Dlhoňa, smerom na N. Pisanú.

ZOZNAM ZISTENÝCH DRUHOV MOTÝĽOV

Zoznam je taxonomicky koncipovaný v zmysle práce LAŠTŮVKU (ed.) (1998). Okrem platného mena zisteného taxónu uvádzame lokalitu výskytu, dátum pozorovania len v prípade, ak sa líši od doby konania TOP-u (pri starších údajoch), skratky mien zberateľov (Pj – Panigaj, Rr – Richter).

Nepticulidae

Ectoedemia septembrella (Stnt., 1849) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Tischeriidae

Emmetia angusticollella (Dup., 1843) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Gracillariidae

Caloptilia alchimiella (Sc., 1763) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Caloptilia stigmatella (F., 1781) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Eucalybites autogutellus (Stph., 1835) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Parornix finitimella (Zell., 1850) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Parornix torquillella (Zell., 1850) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Lithocolletinae

Phyllonorycter maestingellus (Müll., 1764) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Yponomeutidae

Yponomeuta evonymellus (L., 1758) - Ladomírová 5. 06. 96 na svetlo niekoľko exemplárov (Pj).

Paraswammerdamia albicapitella (Scharf., 1805) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Argyresthia pruniella (Cl., 1759) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Ypsolophidae

Ypsolopha scabrella (L., 1761) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Ypsolopha alpella (D. et. Sch., 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Ypsolopha vittella (L., 1758) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Plutella xylostella (L., 1758) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Oecophoridae

Batia unitella (Hb., 1796) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Harpella forficella (Sc., 1763) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Coleophoridae

Coleophora alcyonipennella (Koll., 1832) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Coleophora glaucicolella Wood, 1892– V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Coleophora peribanenderi Toll, 1943– V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Coleophora striatipennella Nylander, 1848– V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Coleophora argentula (Stph., 1834) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Blastobasidae

Pseudatemelia josephinae (Toll, 1956) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Gelechiidae

Monochroa conspersella (H.-S., 1854) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Eulamprotes atrella (D. et Sch., 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Bryotropha terrella (D. et Sch., 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Bryotropha senectella (Zell., 1839) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Altenia scriptella (Hb., 1796) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Gelechia muscosella Zell., 1839– V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Acompsia cinerella (Cl., 1759) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Zygaenidae

Zygaena filipendulae (L. 1758) – Ladamírová 7. 08. 98; Havranec, Dlhoňa, Šarbov, (Pj).

Zygaena purpuralis (Br., 1763) – Ladamírová 10. 07. 97 (Pj).

Cossidae

Cossus cossus (L., 1758) – Ladamírová 25. 5. 96, na svetlo (Pj).

Tortricidae

Gynnidomorpha permixtana (D. et Sch., 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Cochyliidia implicitana ((Wocke, 1856) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Cochylis hybridella (Hb., 1813) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Acleris laterana (F., 1794) – V. Pisaná-tábor, na svetlo, tiež Šarbov (Rr).

Acleris sparsana (D. et Sch., 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Acleris aspersana (Hb., 1817) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Acleris shepherdana (Stph., 1852) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Pandemis cinnamomeana (Tr., 1830) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Bactra furfurana (Haw., 1811) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Bactra robustana (Christ., 1872) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Endothenia marginana (Haw., 1811) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Hedya salicella (L., 1758) – Ladomírová 22. 7. 1998 (Pj); V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Celypha lacunana (D. et Sch., 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Epinotia ramella (L., 1758) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Epinotia nisella (Cl., 1759) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Eucosma campoliliana (D. et Sch., 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Ancylis badiana (D. et Sch., 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Cydia succedana (D. et Sch., 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Cydia triangulella (Goeze, 1783) - V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Lathronympha strigana (F. 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr); Šarbov (Pj).

Dichrorampha alpinana (Tr., 1830) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Choreutidae

Anthophila fabriciana (L., 1767) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Pterophoridae

Gillmeria tetradactyla (L., 1758) - V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Stenoptilia stigmodyctyla (Zell., 1852) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Pterophorus pentadactylus (L., 1758) – Ladomírová 27. 06. 98 (Pj).

Pyralidae

Oncocera semirubella (Sc., 1763) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr), Vápeník (Pj).

Eudonia truncicolella (Stnt., 1849) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Evergestis pallidata (Hufn., 1767) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Pyrausta purpuralis (L., 1758) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Pyrausta falcatalis Guén., 1854 – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Eurrhynx hortulata (L., 1758) – Ladomírová 5. 06. 96 na svetlo (Pj).

Diasemia reticularis (L., 1761) – Ladomírová 5. 06. 96 (Pj).

Lasiocampidae

Trichiura crataegi (L., 1758) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Euthrix potatoria (L., 1758) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Saturniidae

Agria tau (L., 1758) – Ladomírová 10. 05. 96, Korejovce 18. 05. 97 – na okraji lesných porastov viacero exemplárov (Pj).

Sphingidae

Deilephila elpenor (L., 1758) – Ladomírová 5. 06. 96 – na svetlo 2 ex. (Pj).

Deilephila porcellus (L., 1758) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Hesperiidae

Erynnis tages (L., 1758) – Kr. Porúbka 25. 05. 96, Korejovce 18. 05. 97, Ladomírová 7. 08. 98; Havranec, Dlhoňa, V. Pisaná, Šarbov, Vápeník (Pj).

Pyrgus malvae (L., 1758) – Kr. Porúbka 25. 05. 96, Ladomírová a Korejovce 10. 05. 97 (Pj).

Carterocephalus palaemon (Pall., 1771) – Kr. Porúbka a Ladomírová 25. 05. 96, Korejovce 18. 05. 97 (Pj).

Thymelicus sylvestris (Poda, 1761) – Ladomírová 27. 06. 98; Havranec (Pj).

Thymelicus lineola (Ochs., 1808) – Korejovce a Ladomírová 7. 08. 98; Čierťaz, Havranec, V. Pisaná, Šarbov, Vápeník (Pj).

Hesperia comma (L., 1758) – Dlhoňa, V. Pisaná, Šarbov, Vápeník (Pj).

Ochlodes venatus (Br. et Gr., 1853) – Ladomírová 27. 06. 98 (Pj).

Papilionidae

Parnassius mnemosyne (L., 1758) – Ladomírová 1. 06. 96 – niekoľko exemplárov (Pj).

Iphiclides podalirius (L., 1758) – Havranec, Vápeník (Pj).

Papilio machaon L., 1758 – Medvedzie 25. 05. 96 (Pj).

Pieridae

Leptidea sinapis (L., 1758) – Kr. Porúbka 25. 05. 96, Korejovce a Ladomírová 7. 08. 98; Havranec, Šarbov, Vápeník (Pj).

Pieris brassicae (L., 1758) – Medvedzie 25. 05. 96; Čierťaz (Pj).

Pieris rapae (L., 1758) – Ladomírová 10. 07. 97, Korejovce 7. 08. 98; Čierťaz, Havranec, V. Pisaná, Šarbov, Vápeník (Pj).

Pieris napi (L., 1758) – Kr. Porúbka 25. 05. 96, Ladomírová 10. 07. 97, Korejovce 31. 05. 98; Havranec, Šarbov, Vápeník (Pj).

Anthocharis cardamines (L., 1758) - Kr. Porúbka 25. 05. 96, Korejovce 18. 05. 97 (Pj).

Pontia daplidice (L., 1758) – Ladomírová 7. 08. 98; Vápeník (Pj).

Colias hyale (L., 1758) – Kr. Porúbka 25. 05. 96, Ladomírová 7. 08. 98; Zadná lúka (Pj).

Colias croceus (Frer., 1785) – Ladomírová 27. 06. 98, V. Pisaná (Pj).

Gonepteryx rhamni (L., 1758) – Kr. Porúbka 25. 05. 96, Ladomírová 12. 08. 97, Korejovce 7. 08. 98; Čierťaz, Dlhoňa, Havranec, Vápeník (Pj).

Riodinidae

Hamearis lucina /L., 1758) – Korejovce 25. 05. 96 (Pj).

Lycaenidae

Lycaena phlaeas (L., 1761) – Ladomírová 10. 07. 97 (Pj).

Lycaena tityrus (Poda, 1761) – Kr. Porúbka 25. 05. 96, Ladamírová 10. 07. 97; Vápeník (Pj).

Lycaena dispar (Haw., 1803) – Ladamírová 5. 09. 98; Čierťaz, Vápeník, Zadná lúka (Pj).

Lycaena virgaureae (L., 1758) – Ladamírová 10. 07. 97, Korejovce 7. 08. 98; Čierťaz, Dlhoňa, Šarbov, Vápeník (Pj).

Lycaena hippothoe (L., 1761) – Ladamírová 27. 06. 98 (Pj).

Thecla betulae (L., 1758) – V. Pisaná, Vápeník (Pj).

Satyrrium w-album (Knoch, 1782) – Čierťaz, Havranec, Šarbov, Vápeník (Pj).

Satyrrium acaciae (F., 1787) – Korejovce 7. 08. 98; Vápeník, V. Pisaná (Pj).

Cupido minimus (Fssl., 1775) – Kr. Porúbka 25. 05. 96, Ladamírová 10. 07. 97; Šarbov (Pj).

Cupido argiades (Pall., 1771) – Ladamírová 7. 07. 98 (Pj).

Celastrina argiolus (L., 1758) – Ladamírová 1. 06. 96; Dlhoňa, Šarbov (Pj).

Glacopsyche alexis (Poda, 1761) – Medvedzie 25. 05. 96 (Pj).

Maculinea arion (L., 1758) – Havranec, Zadná lúka (Pj).

Plebeius argus (L., 1758) – Ladamírová 10. 07. 97; Dlhoňa, Havranec (Pj).

Cyaniris semiargus (Rott., 1775) – Korejovce 7. 08. 98 (Pj).

Polyommatus icarus (Rott., 1775) – Ladamírová 7. 08. 98; Čierťaz, Dlhoňa, Šarbov, V. Pisaná, Vápeník (Pj).

Polyommatus daphnis (D. et Sch. 1775) – Vápeník (Pj).

Nymphalidae

Apatura iris (L., 1758) – Čierťaz, Dlhoňa, Havranec (Pj).

Apatura ilia (D. et Sch., 1775) – Havranec (Pj).

Nymphalis antiopa (L., 1758) – Krajná Porúbka 25. 05. 96, Ladamírová 12. 08. 97, Korejovce 7. 08. 98; Čierťaz (Pj).

Nymphalis polychloros (L., 1758) – Ladamírová 27. 06. 98 (Pj).

Inachis io (L., 1758) – Kr. Porúbka 25. 05. 96, Ladamírová 12. 08. 97, Korejovce 7. 08. 98; Čierťaz, Dlhoňa, Havranec, V. Pisaná (Pj).

Aglais urticae (L., 1758) – Korejovce a Lodomírová 7. 08. 98; Dlhoňa, Vápeník (Pj).

Vanessa atalanta (L., 1758) – Korejovce 12. 08. 97, Lodomírová 5. 09. 98; Dlhoňa, Havranec, Šarbov, V. Pisaná (Pj).

Vanessa cardui (L., 1758) – Korejovce 4. 07. 98, Lodomírová 7. 08. 98; Šarbov, V. Pisaná, Zadná lúka (Pj).

Polygonium c-album (L., 1758) – Lodomírová 7. 08. 98; Havranec, Šarbov, V. Pisaná (Pj).

Araschnia levana (L., 1758) – Medvedzie 25. 05. 96, Korejovce 31. 05. 98; Čierťaz, Havranec, Šarbov, Vápeník, V. Pisaná (Pj).

Argynnis paphia (L., 1758) – Čierťaz, Dlhoňa, Havranec, Šarbov (Pj).

Argynnis laodice (Pall., 1771) – Lodomírová 5. 09. 98 (PANIGAJ, 1999b); Šarbov, V. Pisaná (Pj).

Argynnis aglaja (L., 1758) – Lodomírová 7. 06. 98; Havranec, Šarbov, Vápeník, V. Pisaná (Pj).

Argynnis adippe (D. et Sch., 1775) – Lodomírová 27. 06. 98; Čierťaz, Dlhoňa, Šarbov, V. Pisaná (Pj).

Issoria lathonia (L., 1758) – Korejovce 25. 05. 96, V. Pisaná (Pj).

Brenthis ino (Rott., 1775) – Vápeník (Pj).

Boloria selene (D. et Sch., 1775) – Kr. Porúbka 25. 05. 96, Korejovce 10. 07. 97; Šarbov, V. Pisaná (Pj).

Boloria euphrosyne (L., 1758) – Korejovce 18. 05. 97 (Pj).

Boloria dia (L., 1767) – Kr. Porúbka a Korejovce 25. 05. 96 (Pj).

Melitaea athalia (Rott., 1775) – Lodomírová 27. 06. 96 (Pj).

Euphydryas maturna (L., 1758) – Lodomírová 11. 05. 96 (PANIGAJ, 1999a).

Satyridae

Melanargia galathea (L., 1758) – Dlhoňa, Havranec, Šarbov, Vápeník, V. Pisaná (Pj).

Erebia aethiops (Esp. 1777) – Šarbov, V. Pisaná (Pj).

Erebia medusa (D. et Sch., 1775) – Kr. Porúbka a Medvedzie 25. 05. 96, Lodomírová 1. 06. 96, Korejovce 31. 05. 98 (Pj).

Maniola jurtina (L., 1758) – Korejovce 4. 07. 98, Lodomírová 7. 08. 98; Čierťaz, Dlhoňa, Havranec, V. Pisaná (Pj).

Hyponephele lycaon (Rott., 1775) – Šarbov, V. Pisaná (Pj, Rr).

Aphantopus hyperanthus (L., 1758) – Ladomírová 10. 07. 97, Korejovce 7. 08. 98; Čierťaž, Dlhoňa, Havranec, Šarbov, Vápeník (Pj).

Coenonympha pamphilus (L., 1758) – Kr. Porúbka 25. 05. 96, Ladomírová 7. 08. 98; Šarbov, Vápeník (Pj).

Coenonympha glycerion (Bkh., 1788) – Ladomírová 25. 05. 96 (Pj).

Pararge aegeria (L., 1758) – Kr. Porúbka a Ladomírová 25. 05. 96 (Pj).

Lasiommata maera (L., 1767) – V. Pisaná (Pj).

Drepanidae

Sabra harpagula (Esp., 1786) – Ladomírová 5. 06. 96 na svetlo (Pj); V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Thyatira batis (L., 1758) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Tethea or (D. et Sch., 1775) – Ladomírová 05. 06. 96 na svetlo (Pj); V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Habrosyne pyritoides (Hufn., 1766) – Ladomírová 5. 06. 96 na svetlo (Pj); V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Geometridae

Lomaspilis marginata (L., 1758) – Kr. Porúbka 25. 05. 96 (Pj); V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Chiasma alternata (D. et Sch., 1775) – Ladomírová 5. 06. 96 na svetlo (Pj).

Chiasma clathrata (L., 1758) – Šarbov (Pj).

Pseudopanthera macularia (L., 1758) – Kr. Porúbka 25. 05. 96, Ladomírová 1. 06. 96 (Pj).

Plagodis dolabraria (L., 1767) – Ladomírová 1. 06. 96 (Pj).

Petrophora chlorosata (Sc., 1763) – Korejovce 25. 05. 96 (Pj).

Hypoxystis pluviararia (F., 1787) – Ladomírová 10. 05. 96 (Pj).

Ennomos quercinarius (Hufn., 1767) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Ourapteryx sambucaria (L., 1758) – Ladomírová 5. 06. 96 na svetlo (Pj).

Biston betularius (L., 1758) – Ladomírová 5. 06. 96 na svetlo (Pj).

Peribatodes rhomboidarius (D. et Sch., 1775) – Ladomírová 5. 06. 96 na svetlo (Pj).

Ectropis crepuscularia (D. et Sch., 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Ematurga atomaria (L., 1758) – Kr. Porúbka 25. 05. 96 (Pj); V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Cabera exanthemata (Sc., 1763) – Ladomírová 5. 06. 96 na svetlo (Pj).

Siona lineata (Sc., 1763) – Medvedzie 25. 05. 96, Ladomírová 1. 06. 96 (Pj).

Chlorissa viridata (L., 1758) – Kr. Porúbka 25. 05. 96 (Pj).

Timandra commae Schmidt, 1931 – Havranec (Pj), V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Scopula immorata (L., 1758) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Scotopteryx chenopodiata (L., 1758) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Scotopteryx luridata (Hufn., 1767) – Kr. Porúbka 25. 05. 96 (Pj).

Xanthorhoe spadicearia (D. et Sch., 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Xanthorhoe quadrifasciata (Cl., 1759) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Xanthorhoe montanata (D. et Sch., 1775) – Medvedzie 25. 05. 96 (Pj).

Epirrhoe tristata (L., 1758) – Kr. Porúbka 25. 05. 96, Ladomírová 5. 06. 96 na svetlo (Pj); V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Camptogramma bilineatum (L., 1758) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Cosmorhoe ocellata (L., 1758) – Ladomírová 5. 06. 96 na svetlo (Pj).

Ecliptopera silaceata (D. et Sch., 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Thera variata (D. et Sch., 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Eustroma reticulatum (D. et Sch., 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Euphyia unangulata (Haw., 1809) – Kr. Porúbka 25. 05. 96 (Pj).

Perizoma alchemillatum (L., 1758) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Perizoma blandiatum (D. et Sch., 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Perizoma albulatum (D. et Sch., 1775) – Kr. Porúbka 25. 05. 96 (Pj).

Eupithecia pimpinellata (Hb., 1813) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Eupithecia goosensiata Mabille, 1869 - V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Eupithecia icterata (Vill., 1789) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Aplocera praeformata (Hb., 1826) – Šarbov (Pj).

Minoa murinata (Sc., 1763) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Lobophora halterata (Hufn., 1767) – Ladamírová 11. 05. 96 (Pj).

Notodontidae

Clostera anachoreta (D. et Sch., 1775) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Clostera pigra (Hufn., 1766) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Furcula bifida (Brahm, 1787) – Ladamírová 5. 06. 96, na svetlo (Pj).

Notodonta dromedarius (L., 1767) - Ladamírová 5. 06. 96, na svetlo (Pj).

Phalera bucephala (L., 1758) – Ladamírová 5. 06. 96, na svetlo (Pj).

Stauropus fagi (L., 1758) – Ladamírová 5. 06. 96, na svetlo (Pj).

Noctuidae

Polypogon tentacularius (L., 1758) – Ladamírová 1. 06. 96 (Pj).

Catocala fulminea (Sc., 1763) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Callistege mi (Cl., 1759) – Kr. Porúbka 25. 05. 96 (Pj).

Euclidia glyphica (L., 1758) - Kr. Porúbka 25. 05. 96 (Pj).

Hypena proboscidalis (L., 1758) – Ladamírová 1. 06. 96 (Pj).

Phytometra viridaria (Cl., 1759) – Korejovce 11. 05. 96 (Pj).

Rivula sericealis (Sc., 1763) - Šarbov (Pj); V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Autographa gamma (L., 1758) – Kr. Porúbka a Medvedzie 25. 05. 96; Havranec, Šarbov (Pj).

Amphipyra pyramidea (L., 1758) - V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Amphipyra perflua (F., 1787) - V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Heliothis virescens (Hufn., 1766) – Vápeník (Pj).

Charanyca trigrammica (Hufn., 1766) – Ladomírová 5. 06. 96, na svetlo (Pj).

Ipimorpha retusa (L., 1761) - V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Enargia paleacea (Esp., 1788) - V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Cosmia trapezina (L., 1758) - V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Oligia strigilis (L., 1758) – Ladomírová 5. 06. 96, na svetlo (Pj).

Hada plebeja (L., 1761) – Ladomírová 5. 06. 96, na svetlo (Pj).

Melanchra pisi (L., 1758) – Ladomírová 5. 06. 96, na svetlo (Pj).

Mythimna albipuncta (D. et Sch., 1775) – Ladomírová 5. 06. 96, na svetlo (Pj).

Cerapteryx graminis (L., 1758) – Šarbov (Pj); V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Ochropleura plecta (L., 1761) - V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Chersotis cuprea (D. et Sch., 1775) – Šarbov (Pj).

Xestia rhomboidea (Esp., 1790) - V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Agrotis exclamatoris (L., 1758) – Ladomírová 5. 06. 96, na svetlo (Pj).

Pantheidae

Calocasia coryli (L., 1758) – Ladomírová 5. 06. 96, na svetlo (Pj).

Lymantriidae

Orgyia antiqua (L., 1758) - V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Lymantria monacha (L., 1758) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Nolidae

Earias clorana (L., 1761) – V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Arctiidae

Cybosia mesomella (L., 1758) – Ladomírová 5. 06. 96, na svetlo (Pj).

Eilema complanum (L., 1758) - V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Spilosoma luteum (Hufn., 1766) – Ladomírová 5. 06. 96, na svetlo (Pj).

Phragmatobia fuliginosa (L., 1758) - V. Pisaná-tábor, na svetlo (Rr).

Callimorpha dominula (L., 1758) – Zadná lúka (Pj).

Euplagia quadripunctaria (Poda, 1761) – Dlhoňa, Havranec, Vápeník, V. Pisaná (Pj).

DISKUSIA A ZÁVER

V predloženom článku uvádzame údaje o výskyte 220 druhov motýľov, ktoré boli zistené počas konania XXVI. Vsl TOP-u, resp. v rámci iných prieskumov v predchádzajúcich rokoch.

Z celkového počtu je 68 druhov zo skupiny tzv. heliofilných motýľov (nadčelade *Hesperioidea* a *Papilionoidea*), čo je vzhľadom k celkovému počtu na Slovensku zistených druhov (167) celkom slušný počet. Pozornosť si jednoznačne zaslúži už publikovaný údaj o výskyte *Euphydryas maturna* L. (PANIGAJ, 1999a), ktorý je prvý z územia východného Slovenska. Z ďalších významných druhov to sú viac-menej hygrofilné druhy ako *Hesperia comma* L., *Lycaena dispar* Haw., *Lycaena hippothoe* L., *Brenthis ino* Rott. Naopak, je zaujímavé, že sa tu v prosperujúcich populáciách nachádzajú aj xerothermné druhy, akými sú napr. *Pontia daplidica* L., *Glaucopsyche alexis* Poda, *Polyommatus daphnis* D. et Sch.) *Apatura ilia* D. et Sch., *Hyponephele lycaon* Rott., k výskytom vzácnym druhom rátame z denných ešte napr. *Nymphalis polychloros* L., *Argynnis laodice* Pall. (PANIGAJ, 1999b). Z ostatných čeladi k vzácnnejším spéciám patrí napr. *Ectoedemia septembrella* Stnt., *Ypsolopha vitella* L. (prvý údaj z východného Slovenska), *Altenia scriptella* Hb. (teplomilný), *Gelechia muscosella* Zell., *Acleris shepherdana* Sph., *Bactra robustana* Chris., *Stenoptilia stigmodactyla* Zell.

Pokúsili sme sa porovnať súčasné výsledky výskumu počas TOP-u s výsledkami, ktoré boli dosiahnuté v roku 1986, v rámci práce entomologickej sekcie X. Vsl. TOP-u v neďalekej

oblasti okolia obce Krajná Bystrá. Vtedy bolo zistených 44 druhov heliofilných motýľov – teraz 68 druhov, čo je evidentný nárast. Vysvetliť sa to dá hlavne tým, že oproti dobe konania X. Vsl. TOP-u boli uskutočnené viaceré prieskumy a zachytil sa priebeh celej vegetačnej sezóny, nielen obdobie na prelome júla a augusta, kedy sa TOP-y organizujú. Nepodarilo sa potvrdiť výskyt *Limenitis camilla* L., *Argynnis niobe* L., *Erebia ligea* L., ale samozrejme napriek tomu počet známych druhov heliofilných motýľov v tejto časti CHKO V. Karpaty stúpol na 71 druhov, čo je už celkom slušný počet, ak berieme do úvahy predsa len drsnejšie klimatické pomery, jednotvárnny horninový podklad a tým aj o čosi menej pestré floristické zloženie, napr. oproti vápencom.

V súčasnosti je aktuálne mapovanie výskytu tzv. naturovských druhov a je potešiteľné, že v sledovanom území sme z motýľov zaregistrovali viacero spécií – *Parnassius mnemosyne* L., *Lycaena dispar* Haw., *Maculinea arion* L., *Euphydryas maturna* L., *Euplagia quadripunctaria* Poda, čo môže svedčiť o stabilnom a málo narušenom životnom a prírodnom prostredí.

Často kladenou otázkou býva pri hodnotení výskumných aktivít počas TOP-ov perspektíva udržania stávajúcej diverzity živočíchov, v našom prípade motýľov, na sledovanom území. To znamená zhodnotiť nielen súčasné zloženie lepidopterofauny, ale hlavne kvalitu a kvantitu esenciálnych zdrojov potrebných pre jej prežívanie. Heliofilné druhy motýľov sú prevažne viazané na otvorený typ krajiny, málo je druhov s väzbou na lesy. Preto je dôležité poznať, v akom stave sa ich habitaty nachádzajú. Vizuálnou obhliadkou väčšiny lúčnych a krovinato-lúčnych habitatov sme zistili, že napriek dost' intenzívnemu tlaku človeka (kosenie, pasenie a pod.), nedochádza k výraznej deteriorizácii územia, resp. že tieto otvorené plochy sú udržiavané v istom stabilnom režime. Pri kosení, ktorým je ošetrovaná väčšina lúk (náhodou alebo cielene?!) ostávajú aj plochy nepokosenej vegetácie, ktoré slúžia ako refúgiá pre hmyz a teda aj motýle, odkiaľ sa môžu šíriť späť na pokosené plochy. Kosenie je

vhodným nástrojom pre udržiavanie lúčnych ekosystémov, pravda musí ísť o kosenie šetrné k pôdnemu krytu, teda ručné, maximálne za použitia ľahkej mechanizácie. Aj pasenie pomáha udržiavať lúčne habitaty, tu je dôležité nepredimenzovať počty v stádach a striedať spásané plochy.

Z navštívených lokalít sa ako lepidopterologicky zaujímavé javia napr. lúčne porasty lokality Zadná lúka (kosené, čiastočne v sukcesii), pekné partie, avšak so zaujímavým sukcesným štádiom, sú na trase červenej značky z V. Pisanej do Šarbova, podobné pomery sú i na silne zarastajúcich a podmáčaných plochách nad Šarbovom, smerom k štátnej hranici. Že pasenie nemusí byť jednoznačne deštrukčným prvkom v krajine dokazujú druhové spektrá motýľov nad Ladomírovou, prípadne za obcou Vápeník.

Lúčny ekosystém je v podmienkach Laboreckej vrchoviny nepôvodný, na jeho pretrvávanie je potrebný neustály prísun dodatočnej energie, v opačnom prípade dochádza k nevyhnutnej sukcesii vegetácie a premene lúčneho ekosystému na les, s následným vymiznutím väčšiny heliofilných motýľov. Zistené druhové spektrum tejto skupiny motýľov je celkom pestré, a prognózy do budúcnosti by mohli byť priaznivé, ak ostane na terajšej úrovni intenzita zásahov človeka do ekosystémov.

POUŽITÁ LITERATÚRA

JÁSZAY, T., PANIGAJ, L., 1987: Niekoľko poznámok k prieskumu motýľov (*Lepidoptera*) severovýchodnej časti okresu Svidník a k problematike entomologických výskumov. *Prehľad odborných výsledkov*. X. Vsl. TOP Krajná Bystrá 1986. Bratislava - Svidník, p. 81 – 90.

LAŠTŮVKA Z. ed., 1998: Seznam motýľů České a Slovenské republiky. Checklist of Lepidoptera of the Czech and Slovak Republik (*Insecta, Lepidoptera*). Konvoj, Brno, 118 pp.

PANIGAJ, Ľ., 1999a: Pozoruhodný nález *Euphydryas maturna* L. (*Lepidoptera: Nymphalidae*) na východnom Slovensku. *Natura Carpatica*, 40: 231 – 234.

PANIGAJ, Ľ., 1999b: Poznámky k rozšíreniu *Argyronome laodice* Pall. (*Lepidoptera: Nymphalidae*) na Slovensku. *Natura Carpatica*, 40: 235 – 238.

K VÝSKYTU NIEKTORÝCH ZAUJÍMAVÝCH DRUHOV BEZSTAVOVCOV (*Evertebrata*) ZISTENÝCH POČAS XXVII. VSL TOP-u VO VYŠNEJ PISANEJ

RNDr. Ľubomír Panigaj

V rámci jednotlivých terénnych exkurzií na vytypované lokality sme viac-menej náhodne pri práci v entomologickej sekcii zaznamenávali aj výskyt viacerých pozoruhodných druhov hmyzu alebo pavúkovcov. Doplníme aj niekoľko druhov, ktoré sme tu zistili v predchádzajúcich rokoch. Domnievame sa, že pre zdôraznenie komplexnosti pohľadu na faunu západnej časti CHKO Východné Karpaty (Laborecká vrchovina) je takéto údaje žiadúce zverejniť. Nebudeme opakovať úvodné partie a popis lokalít, ten je uvedený v našom predchádzajúcom príspevku o lepidopterofaune. Spomenieme len tie základné údaje o zistených druhoch.

ARANEA – Araneidae

Argiope bruennichi Scop. – V. Pisaná (lúka na červenej turistickej trase), Zadná lúka, Dlhoňa niekoľko exemplárov na sieťach s typickou architektúrou. Na pohľad atraktívny druh pavúka – križiak pásavý – je známy skôr svojou termofilnosťou. Avšak viaceré nálezy z posledných rokov poukazujú na to, že je voči teplote viac tolerantný, navyše, neprekáža mu ani vlhké prostredie, ako to dokazujú napr. nálezy z čiastočne zatopeného lomu v Choňkovciach, alebo zo svahového prameniska pri Harakovciach (Branisko). Výskyt tohto pavúka zo severných častí je známy napr. aj z Becherova (leg. et det. M. Barlog).

CAELIPHERA – Acrididae

Psophus stridulus L. - Vápeník, viacero exemplárov v nízkom bylinnom záraste. Koník červenokrídly býva charakterizovaný afinitou k výhrevným a výslnným habitatom, preto jeho výskyt na jednej strane mierne prekvapil, ale vzhľadom k typu lokality je jeho výskyt vysvetliteľný.

COLEOPTERA - Carabidae

Carabus variolosus Creutz.– jeden exemplár v potoku Kapišovka v doline za V. Pisanou (leg. R. Amrein), tiež Korejovce (Kobyliakov vrch) v zemných pasciach 1998. Bystruška potočná patrí k vzácnejším a bionomicky dosť špecializovaným druhom, žijúcim pozdĺž horských tokov. Nález v potoku potvrdzuje potravné a ekologické nároky chrobáka. DUNAY (1987) hodnotí túto bystrušku ako najvzácnejšiu zo zistených bystrušiek a ako lokality výskytu uvádza Komárnickú jedlinu a Krajnú Bystrú.

Carabus scheidleri Panz.– Korejovce (Kobyliakov vrch) v zemných pasciach 1998. Tento druh bystrušky je lesným druhom, tvoriacim farebné modifikácie, nájsť ho však môžeme aj v riedkych porastoch, dokonaca na poliach. V pásme lesa, kadiaľ prechádza vedenie vysokého napätia nad obcou Korejovce, je veľmi hojný. Aj celkovo v oblasti je rozšírený, DUNAY (1987) uvádza nálezy z Komárnickej jedliny, Krajnej Bystrej a Vyšnej Pisanej.

Carabus intricatus L. – Korejovce (Kobyliakov vrch) v zemných pasciach 1998. Podobná konštatácia sa hodí i pre túto bystrušku, jej početnosť však bola nižšia. Výskyt v Komárnickej jedline spomína aj DUNAY (1987).

- Dytiscidae

Dytiscus marginalis – Havranec (leg. A. Macková) jeden exemplár v bočnom prítoku. Mierne prekvapujúci nález tohto potápnika v tečúcej vode potoka, pretože ide o druh uprednostňujúci stojaté vody – močiare, rybníky, materiálové jamy a pod.

- Cerambycidae

Aromia moschata L. – Havranec (brehový porast za obcou), Šarbov (údolie nad obcou k hranici), po jednom exemplári na mrkvovitých rastlinách. Fuzáč pižmový patrí k ohrozeným druhom našej koleopterofauny, nakoľko sa z okolia vodných tokov likvidujú staré, bútlavé vŕby, v ktorých prebieha jeho larválny vývin. Prítomnosť tohto chrobáka svedčí o relatívnej zachovalosti brehových porastov v tomto území.

Prionus coriarius L.– Nižná Pisaná, jeden exemplár odchytený cez deň za letu nad cestou (neskôr vypustený). Fuzáč hrubý je rozšírený, hoci jeho početnosť nebýva vysoká, viac-menej na hranici zistiteľnosti, k čomu prispieva odstraňovanie prestárlych stromov z lesných porastov. Ako hojný druh hodnotí chrobáka z Krajnej Bystrej DUNAY (1987).

Anoplodera tesserula Charp. – Dlhoňa (na mrkvovitých rastlinách pred za obcou), Šarbov (v údolí smerom k hranici), V. Pisaná, Vápeník (vegetácii na rozhraní pasienka a bučiny), všade minimálne 4 až 8 exemplárov. Ide o východokarpatský druh, svojím rozšírením na Slovensku je tento fuzáč viazaný prevažne do východných oblastí (napr. Východné Karpaty, Vihorlat, Slanské vrchy a pod.), kde zároveň býva pomerne častý. Počas X. Vsl. TOP-u bol viackrát pozorovaný v Komárnickej jedline, Krajnej Bystrej v sedle pod Skalným a Vyšnej Pisanej (DUNAY, 1987), ide teda o kontinuálny výskyt v oblasti.

HYMENOPTERA - Sphecidae

Sceliphron destillatorium Ill. – dolina potoka Mazgalica pri Dlhonei, Zadná lúka (na poli), V. Pisaná (vedľa cesty pod dedinou), po jednom exemplári. Dost' prekvapujúci nález nápadného blanokrídleho hmyzu – kutavky. Ide skôr o druh preferujúci xerothermné habitaty, možné vysvetlenie výskytu môže súvisieť s všeobecne pozorovaným posunom hraníc výskytu teplomilných spécií na sever. Dôkazom toho môže byť i nález tejto kutavky v Levočských vrchoch, na lokalite Blažov v júli 1995.

LITERATÚRA:

DUNAY, G., 1987: Poznámky k výskytu niektorých význačných druhov chrobákov (*Coleoptera*) v západnej časti CHKO Východné Karpaty. Prehľad odborných výsledkov. X. Vsl. TOP (Krajná Bystrá 1986). Bratislava, Svidník, p. 69 – 76.

Z ČINNOSTI HISTORICKEJ SEKcie

Mgr. Robert Hriž

V rámci Tábora ochrancov prírody (TOP) bola po prvýkrát vytvorená aj historická sekcia. Jej cieľom bolo oboznámiť účastníkov TOP-u s dejinami, vývojom osídlenia a pamiatkami regiónu pod Duklou a v okolí Vyšnej Pisanej (pozn. autora, obec v roku 2001 vydala monografiu o svojej histórii a súčasnosti).

Prvé dva dni sa sekcia venovala trasám v okolí tábora. Účastníci si mohli prezrieť pamiatky a svedectvá druhej svetovej vojny – tanky, muníciu, zákopy, krátery, zvyšky bunkrov - ktoré svedčia o ťažkých bojoch v jesenných mesiacoch roku 1944. Stopy dvoch svetových vojen výrazne poznačili reliéf krajiny. Hlavne so zvyškami zákopov a krátermi sme sa mohli stretnúť na každom kroku. Súčasťou prehliadky bola i prednáška a diskusia o pravekom osídlení okolia Vyšnej Pisanej, spojená s názornými ukážkami pravekých kamenných nástrojov a mamutích zubov.

Počas trvania TOP-u boli v tábore vystavované aj nálezy vojenskej munície a výzbroje z čias druhej svetovej vojny, ktorých sa tu dodnes zachovalo značné množstvo. Dbalo sa o bezpečnosť, preto boli nebezpečné nálezy odstránené a účastníci boli na to upozornení na večernom táborovom zhromaždení.

Tretí deň sa realizovala trasa tzv. Údolím smrti: Vyšná Pisaná – Nižná Pisaná – Kapišová. Dobrovoľníci spolu s praktickou sekciou pomohli vyčistiť a upraviť okolie za obcou

Vyšná Pisaná pri potoku Kapišovka (obr. 1), kde sa nachádzajú tri kanónové húfnice sovietskej armády. V Nižnej Pisanej sme si prezreli exponáty preslávených sovietskych tankov T 34. Nasledovala prednáška a diskusia o osídľovaní tohoto hornatého regiónu. Pri obci Kapišová mohli účastníci pozorovať nemeckú a sovietsku bojovú techniku v pôvodnom útočnom postavení.

Štvrtý deň sekcia realizovala národopisno - historickú trasu Svidník – Ladomirová – Dobroslava – Vyšná Pisaná. Navštívili sme Skanzen ľudovej architektúry, pokračovali sme prehliadkou expozície múzea SNM–MURK vo Svidníku a v popoludňajších hodinách návštevou drevených kostolíkov (cerkvi východného obradu) v Ladomirovej a Dobroslave.

V piaty deň sa činnosť historickej sekcie zamerala na pamiatky udalostí odohrávajúcich sa počas prvej a hlavne druhej svetovej vojny. Začalo sa prehliadkou expozície Podduklianskeho vojenského múzea vo Svidníku. Na Dukle sme sa rozhliadli z vyhlídkovej veže na rozvodný hrebeň Karpát a prezreli cintorín a pamätník karpatsko-duklianskej operácie. Individuálne si mohli historickí nadšenci prehliadnúť širší areál Vojensko-prírodného múzea na Dukle i nedávno zrekonštruované zákopy a bunkre pri obci Vyšný Komárnik. Celý deň nás odborným výkladom sprevádzal riaditeľ Podduklianskeho vojenského múzea PaedDr. J. Rodák.

STRUČNÝ PREHĽAD PRAVEKÉHO OSÍDLENIA PODDUKLIANSKEHO REGIÓNU

Aj keď oblasť podduklianskeho regiónu má všetky geografické predpoklady na osídľovací proces, predsa bola len nedávno „znovuobjavená“ ako územie s bohatou historickou tradíciou.

Archeológovia datovali najstaršie stopy po prítomnosti človeka na území Ondavskej vrchoviny na základe nálezov z priestorov okolia Svidníka a Ladomírovej do obdobia mladšej fázy stredného paleolitu – staršej doby kamennej (80 000 – 40 000

rokov p.n.l.). Pri prieskumných povrchových zberoch našli ojedinelé kamenné nástroje (zvyšok jadra, driapadlo) tzv. moustérienskej kultúry, ktoré si v tých časoch vyrábali neandertálci (*Homo sapiens neanderthalensis*) prevažne zo severských pazúrikov.

Systematické prospekcie povodia hornej Ondavy od roku 1996 priniesli objavy desiatok nových stôp po krátkodobých sídliskách, na ktorých žili ľudia dnešného typu človeka (*Homo sapiens sapiens*) z obdobia mladého paleolitu. Do dnešných čias sa zachovali iba kamenné nástroje – predmety každodennej potreby (škrabadlá, rydlá, čepeľové nože, hroty atď.) z rôznych kultúrnych okruhov (aurignacien, gravettien, epigravettien) mladšieho a neskorého paleolitu (40 000 – 8 000 p.n.l.). Bohaté kolekcie získaných štiepaných artefaktov (viac ako tisíc kusov), vyhotovených hlavne z nadkarpatských pazúrikov, limnokvarcitu, miestnych rohovcov, svedčia o tom, že zberačsko-lovecké skupiny tohoto obdobia vyhľadávali a osídľovali vhodné terény v blízkosti prelomových údolí riek (pri Kružľovej, Svidníku - medzi Osy a Kaštielikom, Rakovčiku, Mestisku, Stročine, Breznici). Ondava slúžila už od praveku ako dôležitá komunikačná spojnica.

Geomorfologická skladba mierne zvlneného flyšového reliéfu a komunikačné prednosti údolí Ondavy, Ladomírky a Kapišovky umožňovali i v nasledujúcich obdobiach migráciu pravekého obyvateľstva cez pomerne nízko položené horské priechody ako sú Dukliansky priesmyk, sedlo Dujava, Kuchtovské sedlo a ďalšie cez masív Nízkyh Beskýd. V čase teplých klimatických období starších štvrtohôr (pleistocén) prechádzali vtedy ešte málo početné skupiny praobyvateľov z juhu na sever. Naopak v čase chladných dôb ľadových, keď ku Karpatom postupoval kontinentálny ľadovec, zo severných oblastí putovali na juh. Sledovali tak údoliami tiahnúce stáda početnej lovnej zveri, ako boli mamuty, soby, kone, nosorožce a pod.

Početné kostené zvyšky mamutov, ako sú kly a zuby, sa našli v korytách Ladomírky, Ondavy a ich prítokov (Krajné

Čierno (obr. 2), Ladomirová, Svidník, Hrabovčák, Mestisko, Potoky a iné).

Lovecké tlupy transportovali aj kamenné nástroje a surovinu na výrobu nástrojov, ktorá slúžila i na výmenu medzi skupinami lovcov. Napríklad obsidián importovali zo Zemplínskych vrchov; severské, jurské, naddnesterské, sliezske a čokoládové pazúriky z nadkarpatských priestorov Poľska a Ukrajiny.

Definitívne ustúpenie ľadovcov a postupné otepľovanie podnebia spôsobili, že sa na našom území rozšírila teplomilná flóra a fauna. Časť lovcov z obdobia neskorého paleolitu (federmesserská a šwideriénska kultúra) a mezolitu (8200 – 5000 p.n.l.) odišla za stádami zveri na sever, prípadne si hľadala vhodnejšie oblasti pre lov a zber.

Pri povrchových zberoch sa s istotou podarilo potvrdiť prítomnosť skupín mezolitikov praktizujúcich zber, lov, rybolov v podmienkach mladších štvrtohôr – holocénu. Konkrétne stopy osídlenia sme zistili položené na nízkych terasách Ondavy a Ladomírky v okolí Svidníka a Breznice.

Niet pochyb o tom, že už v najstaršom praveku využívali ľudia miestne výdatné pramene minerálnych liečivých vôd (Dubová, Šarišský Štiavnik, Radoma).

V období mladšej doby kamennej – neolitu (6. – 4. tisícročie p.n.l.) k nám z južnej - nížinnej časti východného Slovenska začal prenikať nový životný štýl. Charakterizuje ho prechod k produktívnemu spôsobu hospodárenia, pestovanie kultúrnych plodín, chov domácich zvierat, výroba efektívnejších hladených kamenných nástrojov, ale najmä ručne zhotovovanej keramiky.

V strednej fáze neolitu to boli nositelia vyspelej bukovohorskej kultúry, ktorí si z dôvodu málo priaznivých životných podmienok budovali len krátkodobé príbytky. Málo početné nálezy keramických črepov a nástrojov sme lokalizovali v chotároch obcí Dobroslava, Svidník, Stročín.

Pre neskorú dobu kamennú (3 500 – 1900 p.n.l.) sú charakteristické niektoré zmeny v živote ľudí spojené predovšetkým s využitím novej suroviny a to medenej rudy.

Úsek starého a stredného eneolitu (2. pol. 4 tis. – 3. tis. p.n.l.) vyplňa polgárska kultúra, doložená predovšetkým bohatými nálezmi z „dielne“ na výrobu štiepaných kamenných nástrojov v chotári Rakovčička.

Je zaujímavé, že v tomto čase v Ondavskej vrchovine bolo druhé a ako sa javí i posledné súvislé osídlenie tejto oblasti v praveku. Vytvorili ho pastiersko-roľnícke rody zo Zakarpatska, ktoré prišli do hornatej krajiny Karpát, v tom čase len riedko obývanej. Objavili sa tu na sklonku eneolitu a postupne sa podieľali na formovaní počiatkových prejavov doby bronzovej. Práve z tohoto úseku dejín nachádzame početné nálezy kamenných sekeromlatov (Kečkovce), sekeriek a ich zlomkov (Ladomirová, Mestisko, Tisinec) i štiepanej industrie a úlomkov keramiky (Kružľová, Kapišová, Svidník, Vyšný a Nižný Orlík, Hrabovčik, Duplín, Šarišský Štiavnik...). Vytvorili kultúru východoslovenských mohýl pomenovanú podľa spôsobu pochovávania. Tieto mohyly, ktoré sa reťazovito i jednotlivo tiahnú po návršiach Nízkych Beskýd, patria ku kultúrnemu komplexu šnúrovej keramiky a sú nápadne chudobné na hmotné pamiatky. Môžeme ich vidieť pri Kečkovciach, Radome, Šapinci, Okrúhlom a desiatky ďalších.

Ďalším svedectvom toho, že kraj pod Duklou bol osídlený od nepamäti sú nálezy keramiky (Stročín, Stropkov časť Sitník) a predovšetkým bronzových predmetov zo staršej doby bronzovej 1 900 – 1 500 p.n.l. (bronzová sekerka otomanskej kultúry zo Soboša). Z mladšej - neskorej doby bronzovej (1 200 – 800 p.n.l.) evidujeme nepočtené zvyšky keramiky v okolí Mestiska i Stročína. Zo Svidníka pochádzajú štyri bronzové náramky, dva bronzové meče zo Soboša a Cerniny a z Chotče štyri ozdobné plechové pukličky. Pri Breznici sa našlo torzo sekerky s odlomenou tuľajkou a uškom. Unikátne nálezy archeológovia priradili k príslušným kultúram a to pilinskej, gávskej, lužickej.

Z nasledujúcich storočí sa v podduklianskom kraji našlo pomenej archeologických nálezov, ktoré dokazujú rozšírenie kultúr staršej a mladšej doby železnej (800 p.n.l. – 0).

V dobe rímskej je región opäť postupne zaľudňovaný. Od druhého storočia n. l. tadiaľ prechádzali príslušníci przeworskej kultúry po tzv. soľnej obchodnej ceste. To dosvedčuje aj ojedinelý nález strieborného rímskeho denára zo Svidníka, na ktorom je vyobrazení cisár – filozof Marcus Aurelius (obr. 3). Zvyšky sivej keramiky z 3. až 4. storočia sa vyskytli pri Svidníku a tiež Breznici.

Z obdobia tzv. sťahovania národov (5. – 6 stor. n.l.) a ranného stredoveku (7. – 8. stor. n.l.) sa v poriečí hornej Ondavy nenašli zatiaľ žiadne nálezy. Avšak z priľahlých údolí strednej Ondavy a Tople ich poznáme niekoľko.

Zásah rozšírenia včasnohistorického osídlenia predpokladáme aj na území terajšej Stropkovskej brázdy, kde v údolí širokej riečnej nivy Ondavy boli najpriaznivejšie podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva.

Okrajová poloha v severnej časti Karpatskej kotliny spôsobila, že sa tento horský región stal trvalou súčasťou Uhorského kráľovstva až koncom 11. storočia. Vtedy bolo toto územie už nielen správne, ale aj fakticky jeho územnou súčasťou. Zväčša zalesnený masív Karpát sa stal prirodzeným pohraničným pásmom medzi Uhorskom a Poľskom.

LITERATÚRA

BÁRTA, J.: Prieskum paleolitických komunikačných priechodov v Nízkych Beskydách. AVANS (Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku) 1982, Nitra 1983, s. 32 – 35.

BUDINSKÝ - KRIČKA, V.: Bronzové nálezy z kotliny a poriečia Tople na východnom Slovensku. In: 60 rokov Šarišského múzea v Bardejove. Košice 1967, s. 75 - 133.

BUDINSKÝ – KRIČKA, V.: Východoslovenské mohyly. In: Slovenská. Archeológia. 15-2, 1967, s. 277 - 388.

BUDINSKÝ – KRIČKA, V.: K otázke skupiny východoslovenských mohýl. In. Východoslovenský pravek III. Košice 1991, s. 96 - 111.

ČAPLOVIČ, D.: Praveký a včasnohistorický vývoj oblastí hornej Ondavy a Stropkova. In: (Beňko, J. ed.): Stropkov, monografia mesta. Martin 1994, s. 15 - 21.

GARNCARSKI, J. - LUKÁČ, G.: Surface research of the southern approach of the Dukla Pass in the Ondava river basin. In: Archaeology and Natural Background of the Lower Beskid Mountains, Carpathians (Part I) (Machnik, J. ed.). Krakov 2001, s. 103 - 110.

HRIŽ, R. – VIZDAL, M.: Z výsledkov prospekcie na hornom toku Ondavy. AVANS 1999, Nitra 2000, s. 52, obr. 26: 1- 4.

HRIŽ, R. – VIZDAL, M.: Bronzový nález z Breznice. AVANS 2001, Nitra 2002, s. 68, obr. 42.

HRIŽ, R. – VIZDAL, M.: Sídľiskové(?) nálezy z doby bronzovej v Chotči. AVANS 2001, Nitra 2002, s. 69, obr. 40, 43.

PASTERNAK, J.: Ruské Karpaty v archeologii. Praha 1928.

TUNIA, K.: Prehistoric Settlement of the Southern Slopes of the Lower Beskid Mountains. In: Archaeology and Natural Background of the Lower Beskid Mountains, Carpathians (Part I) (Machnik, J. ed.). Krakov 2001, s. 111 - 125.

SPRÁVA O ČINNOSTI REZBÁRSKEJ SEKcie

Ing Jozef Novák
František Furdan

Sekcia pracovala od prvého dňa TOP-u pod vedením husliarskeho majstra Ing. Nováka a za asistencie Františka Furdana. Pracovali sme s kvalitným drevom, ktoré poskytol pán

starosta Vyšnej Pisanej, a to s drevom lipovým, čerešňovým, jaseňovým, hruškovým a bukovým. Od prvého dňa sa na práci RS zúčastňovali najmä mladší účastníci TOP-u v počte 10-15 a niekoľko dospelých, ktorých počet postupne narastal na 5-6. Sekcia pracovala denne od 16 do 18 hodín, avšak celý deň poskytovali vedúci odborné a praktické rady pre záujemcov. Ako náradie boli použité japonské rezbárske nože z viacvrstvovej ocele Kogatana a Kogatana de Luxe a švajčiarske tvarové dláta firmy Pfeil. Vedenie sekcie sa orientovalo najmä na zvládnutie základov rezbárstva účastníkov, pri dodržaní ich bezpečnosti.

Účastníci si vybrali výrobok, ktorý by chceli vyrezať a vedúci s asistentom každému pripravili sekerkou a pílou polotovár, čo bolo najmä prvé dni fyzicky veľmi náročné vzhľadom na veľký počet účastníkov ako aj vzhľadom na to, že každý deň prišlo niekoľko nových účastníkov. Tiež bolo treba názorne prakticky ukázať, ako postupovať ďalej. Väčšinou si účastníci vybrali ako výrobok lyžicu, varechu alebo dýku, ale bolo i niekoľko prípadov figurálnej tvorby. Z hľadiska prípravy na rezbársku sekciu by som chcel vyzdvihnúť najmä pani Vendulku, ktorá prišla s pripravenými polotovarmi na figúrky Betlehemu ako aj s pomerne slušným rezbárskym vybavením a veľmi solidnými zručnosťami, hoci predošlý rok bola úplnou začiatočníčkou. Podobne by mali prichádzať pripravení i ostatní, ktorí zamýšľajú pracovať v tejto sekcii, čím by sa efektívnosť výrazne zvýšila.

Od stredy až do konca TOP-u viedol RS pri neprítomnosti Ing. Nováka František Furdan. V piatok bol dokonca ochotný vyrobiť varechu na miešanie gulášu, pretože kuchársky tím túto nemal. V piatok pri vyhodnotení TOP-u bola usporiadaná výstava výrobkov RS, kde bolo vystavených 19 dokončených predmetov a zastupujúci vedúci predniesol správu o činnosti sekcie. Všetci účastníci RS boli na záver odmenení sladkou odmenou, ktorú sponzorsky poskytla p. Nováková.

Celkovo možno hodnotiť prácu RS ako veľmi úspešnú a plodnú.

PRÁCA DETSKEJ SEKcie

Gabriela Kudlová

Detská sekcia pracuje počas TOPu už tradične každý rok. V malebnom prostredí Východných Karpát strávili deti týždeň plný dobrodružného odkrývania tajomstiev a krás okolitej prírody. Pre malých ochrancov prírody sme pripravili pestrý program pozostávajúci z ekovýchovných i dobrodružných hier. V prvých dňoch malí prieskumníci zvedavo spoznávali život na lúke a na potoku v okolí tábora. Hry zamerané na zmyslové vnímanie vôní, zvukov i tvarov ukázali deťom obrovskú rozmanitosť prírody. Prostredníctvom hier na rôzne zvieratká sa deti naučili základy o dorozumievaní zvierat v prírode - o pachovom dorozumievaní cicavcov i o zvukovom dorozumievaní vtákov. Naučili sa tiež, že príroda má pre človeka plno darov a počas indiánskeho dňa sa naučili niektoré z nich využívať. Lúka nad táborom sa zmenila na mierumilovnú indiánsku osadu, v ktorej každý dostal svoje nové indiánske meno. Pri melódiách píšťalky a harmoniky si poniektorí vyrábali indiánske ozdoby a pestré čelenky, iní tvorili indiánsku vlajku, niektorí chlapci i dievčatá sa venovali výrobe lukov, šíпов a oštepov a trénovali na poobedňajší turnaj. Samozrejme nechýbalo ani típí, ktoré postavili všetci spoločnými silami.

Veľkú odvahu a statočnosť preukázali deti aj počas nočnej hry, v ktorej si zmerali sily s nočnými obyvateľmi lesa.

Všetky svoje získané poznatky deti využili v dobrodružnej hre o poklad, kde si precvičili aj svoje orientačné schopnosti. Dlhá cesta so zastávkami a stanovišťami ich priviedla až k vytúženému pokladu.

Veľký úspech zožal aj detský jazzový večer.

Prácu detskej sekcie ukončila zábavná súťaž Miss a súťaž v strelbe z luku.

Detskej sekcie sa zúčastnilo 12 až 30 detí rôzneho veku, od 3 do 13 rokov. Počas tábora mohli zábavnou formou spoznávať život v prírode, prehĺbiť si svoj citový vzťah k nej a nadviazať si nové priateľstvá.

Radi by sme vyjadrili srdečnú vďaku všetkým, ktorí nám pri práci s deťmi akokoľvek pomohli. Predovšetkým je to Janko Immer, Janka Cerovská, Helena, Aleš a Kristína Janotovci, Marek Vaňous, pán Hudec a pán Erdely.

ODBORNÁ NÁPLŇ XXVII. VS TOP

Námety na činnosť odborných sekcií

Trasa č. 1: (nedeľa 27. 7. 2003)

Bieszczadzki Park Narodowy, Poľská republika – doprava zabezpečená autobusom

Trasa č. 2:

Vyšná Pisaná - Stará Huta - Krajná Porúbka - Medvedzie - Vyšná Pisaná /cca 10 km/

Trasa je orientovaná na oboznámenie sa s prirodzenými lesnými ekosystémami, s lúčnymi a mokradňými spoločenstvami. Trasa predstavuje typický ráz karpatskej krajiny (osídlenie, kulturné pamiatky- drevený kostolík v obci Medvedzie).

Sekcie: krajinárska, lesnícka, botanická, zoologická, entomologická

Trasa č. 3:

Vyšná Pisaná - Stavok (št. hranica) - Šarbovské sedlo - Šarbov - Stará Huta - Vyšná Pisaná /cca 11 km/

Trasa je orientovaná na oboznámenie sa s prirodzenými a prírodnými lesmi. Časť trasy vedie št. hranicou s Poľskom,

pričom na lokalite Stavok (752, 4 m. n. m.) je vyhládka na Magurski park narodowy.

Sekcie: krajinárska, lesnícka, botanická, zoologická, entomologická

Trasa č. 4:

Vyšná Pisaná - Dlhoňa - Havranec - Kačurak - št. hranica - Pisanský les - Vyšná Pisaná /cca 12 km/

Trasa je orientovaná na oboznámenie sa s lesnými ekosystémami v ktorých má zastúpenie pôvodná jedľa a so spôsobmi obhospodarovania v týchto porastoch.

Sekcie: krajinárska, lesnícka, botanická, zoologická, entomologická

Trasa č. 5:

Vyšná Pisaná - Dlhoňa - Nižná Pisaná - Vyšná Pisaná /cca 8 km/

Trasa je orientovaná na oboznámenie sa s lesnými, lúčnymi a mokradnými spoločenstvami.

Sekcie: krajinárska, lesnícka, botanická, zoologická, entomologická

Zoznam botanických, lesníckych, entomologických a mykologických lokalít :

1. **PR Dranec**
2. **NPR Komárnická jedlina**
3. **genofondové plochy - k. ú. Kečkovce a k. ú. Havranec (genofondové plochy *Spiranthes spiralis*), k. ú. Vyšná Pisaná (Pod Čierťazou), k. ú. Šarbov (Šarbovské lúky),**
4. **navrhovanej PR Javoriny**
5. **mokrých lúk a slatín v k. ú. Kečkovce, Šarbov Nižný a Vyšný Komárnik, Krajná Porúbka**
6. **mapovanie čel'ade vstavačovité**

Odborné sekcie a zástupcovia

- krajinárska- *Dubás*
- lesnícka- *Kidala*
- botanická- *Sitašová, Terray, Zubaľová*
- ornitologická- *Fulín, Macková*
- herpetologická- *Haleš*
- entomologická- *Richter, Macková*
- geologická- *Amrain, Petrigán*
- historická – *Hríž*
- rezbárska- *Novák, Furdan*
- mykologická- *Pardovič, Terray*
- praktická ochrana prírody- *Nižňanský*
- detská- *Kudlová*

Denný program:

- 7.00: budíček
- 9.00 – 17.00: práca v odborných sekciách
- 17.00: zasadanie táborovej rady
- 19.00: táborové zhromaždenie pri vatre
- 20.00: večerný program

Táborový poriadok:

- Parkovanie motorových vozidiel na vyhradenom mieste
- Zákaz fajčiť v stane
- Šetriť vodou
- Separovať odpad
- Dodržiavať nočný klud (23.00 – 6.00)
- Riadiť sa pokynmi náčelníkov tábora (NOS, NOP)

Táborová rada

- Ing. Ján Čurlík - vedúci tábora a náčelník organizačno-
prevádzkový (NOP-TOP)
- Jozef Lukačín, stráž prírody
- vedúci odborných sekcií

- lesnícka sekcia: Ing. Milan Kidala
- botanická sekcia: RNDr. Eva Sitášová PhD.
Ing. Ján Terray
- ornitologická sekcia: RNDr. Miroslav Fulín, PhD.
- krajinárska sekcia: Ing. Martin Dubás
- entomologická sekcia: Ing. Ignác Richter
RNDr. Ľubomír Panigaj
- mykologická sekcia: Ing. Ján Pardovič
- geologická sekcia: Mgr. Rudolf Amrain
- rezbárska sekcia: Ing. Jozef Novák
František Furdan
- detská sekcia: Gabriela Kudlová
- praktická ochrana prírody: Daniel Nižňanský

Prípravný výbor

▪ Ing. Ján Čurlík	Ing. Ján Immer
▪ Ing. Milan Murín	bac. Vasil' Pitlivka starosta obce
▪ Ing. Stanislav Margicin	Jozef Lukačín, stráž prírody
▪ Mgr. Kristína Voralová	Mgr. Anna Treľová
▪ Mgr. Dana Kosturová	RNDr. Eva Konečná
▪ Mgr. Jana Ščecinová	

Sponzori

- NYLSTAR a.s., Humenné
- EKOLOGICKÉ SLUŽBY, s.r.o. Strážske
- VENAS s.r.o., Trebišov
- ENERGETIKA, s.r.o. Strážske
- ZINCHEM, a.s., Strážske
- ABCOM s.r.o., Košice
- AQUING s.r.o., Košice
- MEGA TRADE s.r.o., Trebišov
- AGRO-EKO SLUŽBY s.r.o., Bukovce
- Pozemkové spoločenstvo „DALNIK“ Vyšná Pisaná
- Papierne Slavošovce a.s.
- SUHRA, potraviny Humenné

Ďakujeme